

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

85.

h-92

3104/15/III

WPH

БЕРЕГИТЕ КНИГУ!

ОНА СЛУЖИТ НЕ ОДНОМУ, А МНОГИМ.

Возвращайте книгу в
срок, чтобы и другие
могли воспользоваться

==== ею. =====

1835

1846 B

Jan.

Մ Ա Տ Ե Ն Ա Դ Ա Ր Ա Ն

ՄԱՆԿԱՆՑ

Տ

ԻՐԼԱՆՏԱՅԻ ՏՆԱԿԸ

U.S. AIR MAIL

8

U.S. AIR MAIL

85.

ΕΠΟΣ 40. 25
10 NOV 2019

h-92

Ի Ր Լ Ա Ն Տ Ա Յ Ի

1212

ս.թ.
82

Տ Ն Ա Կ Ը

ՀԱՏՈՐ Ա.

Ռ 4161.

3499

Վ Ե Ն Ե Տ Ի Կ

Ս Ո Ւ Ր Բ Ղ Ա Ջ Ա Ր

1867

101

29.04.2013

149

151

58

151

UR

9-884
41

Авг. ШЕРШЕВЪ ФУНДУМЕНТУ
Гос. Публ. Библ. - Котельн.
2012-СОР А.

И. А. МЯСНИКОВЪ
И. А. МЯСНИКОВЪ И. А. МЯСНИКОВЪ

ԽԿԼԵԼ.

Ի Ր Լ Ա Ն Տ Ա Յ Ի

Տ Ն Ա Կ Ը

Գ Լ Ո Ւ Խ Ա.

Ծնողաց սարաք:

Իրլանտայի Պրէյ քաղքին մէկ
կողմը առանձին ձոր մը կայ՝ ա-
նանկ գեղեցիկ որ՝ կարծես թէ
Աստուծոյ շինած դրախտն է. քո-
վի կանաչ բլուրները հայլի ալէս
կ'երեւնան իրեն ազտիկ լճին մէջ.
ձորին բերանն ալ խոշոր ծառերով
անտառ մը կայ որ սաստիկ հովերը
կ'արգիլէ. բոլոր դաշտը գոյնզգոյն
ծաղկըներով ծածկած է. անանկ որ՝
աչքդ որ կողմն որ դարձընես՝ նոր
նոր բաներ կը տեսնես: Երկիրը

այնչափ բարեբեր է որ ամեն տե-
սակ պտղոյ ծառերը իրենք իրենց-
մէ կը բուսնին : բլուրներուն վրա-
յէն մանր վազուկ ջրեր կ'իջնան ա-
նոյշ ձայներով, ու օծի պէս սողա-
լով լճին մէջը կը թափին :

Ատենով աս լճին մէկ կողմը
պղտի տնակ մը կար, իրաւցընէ
խաղաղութեան ու երջանկութեան
բնակարան, ու բոլոր ձորին մէջ
ասկէ զատ ուրիշ տուն չկար : Աս
տնակը կը բնակէր Գաստոն անու-
նով բարեպաշտ մարդ մը, հետեւ
ալ իր ընկերը ու իրենց երկու տղա-
քը : Ասոնք հարստութիւն մը չու-
նէին, ու Գաստոնին աւուրչէքովը
միայն կ'ապրէին, որ պղտիկ արտ
մը կը բանէր, երբեմն ալ որսի
կ'երթար, և կամ լճին մէջէն
ձուկ կը բռնէր, քանի մը հատ ալ
ոչխար կը պահէր : Իսկ իրեն ըն-
կերը, անունը Նսթեր՝ տնական
բաները կը հոգար, կանեփ կը մա-
նէր, կտաւ կը գործէր ու կը ծա-
խէր :

Աս Գաստոնին տնակը ճամբորդներու ու ողորմելի մարդիկներու հիւրանոց մը դարձեր էր . աղքատ չէր եղած որ ներս մտնէր , ու ձեռքը սլարապ կամ փորը անօթի դուրս ելլէր :

Բարեպաշտ Գաստոնին բոլոր ջանքը ան էր որ իր երկու տղաքը բարի քրիստոնէի պէս մեծցընէ . ինքը երկուքն ալ հաւասար կը սիրէր , բայց քիչ ատենէն իմացուեցաւ որ անոնք այլ և այլ բնութեան տէր են եղեր : Աւոնը որ առջինեկն էր՝ պղտիկուց 'ի վեր խեռ տղայ մը կ'երեւնար , խաղալ խնտալ շատ կը սիրէր . կիրակի օրերը ամեն բան կը թողուր ու կ'երթար օրն 'ի բուն իր հասակակիցներուն հետ խաղալով կ'անցընէր : Հայրը շատ անգամ աս բաներու համար զինքը կը խրատէր ու կը յանդիմանէր . և անօր մոլութիւնները տեսնելով կ'ըսէր . « Աւոն չեմ գիտեր թէ քու վերջդ ի՞նչ պիտի ըլլայ : Ատեն մը ջերմեռանդ ու

խելօք էիր, անոր համար մենք ալ
գքեղ կը սիրէինք. իսկ հիմա քու
ծնողքէդ ալ կը փախչիս. ա՛հ որ-
դեակ, ինչպէս չես ողորմիր մեր
ծերութեանը: Քեղ տեսնեմ, դեռ
ժամանակ ունիս, մէկդի կեցիր
քու մոլութիւններէդ, հեռու կե-
ցիր մնասակար ընկերութիւններէ՝
որ դքեղ Աստուծմէ կը հեռացը-
նեն ու առաքինութեան աղուոր
հունտերը սրտէդ կը խլեն: Աղօթ-
քէդ կը պաղիս, պարտքերդ կը
չատնան ու դուն քու ուղածներէդ
ետ չես կենար: Չէ որդեակ չէ,
մտիկ ըրէ իմ խրատներուս ու
խելքդ զլուխդ ժողվէ, չըլլայ թէ
Աստուած պատիժ մը դրկէ վրայդ,
ու անանկով խելօքնաս »: Աւոնին
սիրտը հօրը խրատներովը կակրղ-
ցաւ, խօսք տուաւ որ ինքզինքը
չտկէ, ու հաստատ առաջադրու-
թեամբ գնաց իր մեղքերը խոնար-
հութեամբ խոստովանեցաւ, ու
մեծ զղջում ցցուց իրեն ըրածնե-
րուն վրայ: Շատ ուրախացան ձե-

րունի ծնողքը ասոր վրայ, մեծ յոյս ալ առին որ Աւոն անկէ ետե իր չար սովորութիւններէն ետ պիտի կենայ :

Եդուարդը որ Քաստոնին պզտի զաւակն էր՝ խելօք անոյշ բնութիւն մը ունէր, ու Եսթերը աչքին սլէս կը սիրէր զինքը, վասն զի շատ աշխատութեամբ ալ մեծ ցուցեր էր անիկայ : Երկու անգամ ծանր հիւանդութիւններ քաշելով մահուան դուռը հասեր էր տղան, ուստի իրեն տկար կազմուածքին համար շատ դարմաններու կարօտ եղեր էր . բայց բարեսիրտ ըլլալով իր ծնողացը խօսքէն ամենեին դուրս չէր ելլեր : Երբոր Քաստոնն ու Աւոնը գետին բանելու կ'երթային՝ Եդուարդը ձուկ բռնելու կամ ոչխարները արածելու հետ կ'ըլլար :

Խեղճ Քաստոնը թէպէտ տնորդօք գիշեր ցորեկ կ'աշխատէր ապրուստ գտնելու համար, բայց շատ հեղ ձարը կը հատնէր . աւելորդ

հարստութիւն մը ամենեւին չունենալէն 'ի դատ, շատ անգամ հարկաւոր բաներէն ալ դուրկ կը մնային: Մանր տուրքերն ալ տարուէ տարի կը շատնային, ու շատ անգամ կը վախնար որ չըլլայ թէ բոլորովին բացը ելլեն: Ուստի տեսնելով որ իրեն տղաքը կրնան իրենք իրենց պղտիկ արտը մշակել, կանչեց օր մը իր ընկերն ու ըսաւ անոր. « Եսթեր, քեզի բան մը պիտի հարցընեմ, նայիմ դուն ինչ կը դրուցես: Մեր տղաքը բաւական մեծցած են. ասկէ ետքը կրնան առանց ինծի մեր պղտի դաշտը մշակել, որսորդութիւն ու ձկնորսութիւն ալ ընել: Ես Տըպլին քաղաքը բարեկամ մը ունիմ, երթամ անիկայ գտնեմ ու աղաչեմ որ զիս նաւահանդատին մէջ պաշտօնի մը վրայ դնէ. ինչուան ամառը հոն աշխատելէս ետքը, աչնան նորէն հոս կը դառնամ. դոնէ աս կերպով քիչ մը ստակ ձեռք ձգենք »:

Առջի բերան Եսթերը չհաւնեցաւ ընկերոջը խորհրդին : Բայց Պաստոն վերջապէս համոզեց զինքն ու ճամբայ ելլելու պատրաստուեցաւ : Կանչեց տղաքը , խրատ տրւաւ անոնց , ապսպրրեց որ քանի որ ինքը դուրսն է ամենեին անփոյթ չըլլան իրենց քրիստոնէական պարտքերը կատարելու . մօրերնուն մխիթարանք ըլլան , և անոր խօսքէն դուրս չելլեն . վերջը ամենուն մէկէն բարևը տուաւ , տղաքն ալ օրհնեց ու ելաւ դնաց գէպ 'ի Տըպլին որ Խըլանտայի մայրաքաղաքն է :

Տարիներով ան տղաքը բարինախանձով մէկզմէկ անցնելու կը ջանային՝ քանի որ հայրերնին Տըպլինի մէջ նաւավարութեան հետ էր : Պաստոն ալ ամեն տարի դարունը սկսելուն պէս մայրաքաղաքը կ'երթար , ու երբոր աշունը կը մօտենար՝ նորէն իր տնակը կը դառնար : Ամեն անգամուն տղաքը իրենց հօրը դարձին կը սպա-

սէին . ու հեռուէն տեսածնուն
պէս՝ հեալով բլուրներէն վար կը
վազէին , իրենց մօրը կ'իմացընէին
հօրերնուն գալը : Աս ուրախութե-
նէս ետև հայրը ծոցէն քսակը կը
հանէր , կը պարպէր առջևնին փայ-
լուն արծաթ ստակները . վերջը կը
հանէր Տրպլինէն գնած գեղեցիկ
ընծաներն ու կուտար ընկերոջն ու
տղոցը . անկէ ետքը ամենքը մէկէն
խաչելութեան դիմացը ծունկ չո-
քած շնորհակալութեան աղօթք մը
կ'ընէին Աստուծոյ : Գաստոն Աս-
տուծոյ բարիքը քանի որ կը տես-
նէր՝ աւելի կ'ապսպրրէր Աստուծոյն
որ աղքատները չմոռնայ . « Անոնք
ալ մեր եղբայրներն են , կ'ըսէր ,
պէտք է մեր ունեցածէն անոնց ալ
բաժին հանենք » :

ԳԼՈՒԽ Բ

Ընկերութիւն:

Անգամ մը երբոր Գաստոն Տըպլինէն դառնալու մօտ էր՝ Աւոնը առաւօտանց կանուխ ելաւ որսի գնաց, որպէս զի իրիկուան իր հօրը աղէկ հարկինք մը կարենան ընել: Եդուարդ լճին քովը ձուկ կ'որսար. Եսթերն ալ տունը մաքրելու հետ էր: Կէս օրուան դէմ Եդուարդը եկաւ, ցցուց մօրը իր բռնած ձկներն ու ըսաւ. « Հայրս երբոր ուտէ աս իմ բռնած ձուկերս՝ կարծեմ շատ պիտի հաւնի. բայց չեմ գիտեր ի՞նչ կ'ըլլամ, մարիկ, սիրտս կը մարմրի»: — « Ի՞նչ կ'ըսես տղաս, ըսաւ Եսթերը. ցաւ մը ունիս»: — « Չէ մարիկ, բան մը չունիմ, ըսաւ Եդուարդը », ու

ճօրը քովը տրտում տխուր նստաւ,
ու ինքն իրեն կ'ըսէր. « Ե՛րբ պի-
տի դայ հայրս որ երթամ գիրկը
իյնամ: Այսօրուան պէս դեռ չէի
կարօտած զինքը տեսնելու: Կը
յուսամ որ ասիկայ վերջի երթալն
ըլլայ, իր տարիքին ալ ձեռք չտար
որ անանկ չարաչար աշխատի:
Շատ պիտի աղաչեմ որ մէյմըն ալ
չերթայ, ալ աղէկ է որ ես նաւա-
վար ըլլամ ու հօրս տեղը աշխա-
տիմ ստակ վաստըկիմ: Այնպէս
չէ՞ մարիկ. հրամանքդ ալ թող մի
տար որ ասկէ ետքը հայրս Տըպլին
երթայ »: — « Ո՛վ բարեսիրտ դա-
ւակս, ըսաւ մայրը. իրաւցընէ ես
ալ ասկէ ետեւ պիտի չթողում որ
հայրդ երթայ. աս վերջի ճամբոր-
դութեանն ալ հազիւ հաւանեցայ.
բայց դուն մի լար որդեակ, սրբէ
արցունքդ որ հայրդ չիմանայ թէ
լացեր ես »: Եդուարդ աչուրները
սրբեց, բայց տրտմած նստաւ ու
կը մտածէր: Մայրը զինքը դբաղե-
ցընելու համար խրատ տուաւ որ

նորէն ձուկ բռնելու երթայ : Տղան
ալ հնազանդեցաւ : Բայց երկու
ժամէն նորէն դարձաւ առանց բան
մը բռնելու : « Եղբայրս ո՛ր է , ը-
սաւ : — Անիկայ կերակուրն առաւ
որսի դնաց , վերջն ալ հօրդ դի-
մացը պիտի երթայ : — Անանկ
է նէ ես ալ երթամ անտառին ներ-
սի կողմերը նայիմ հայրս կուզայ
թէ չէ » , ըսաւ , ու շուտ մը դուրս
ելաւ : — « Կեցիր ես ալ հետդ
գամ տղաս » , ըսաւ մայրն ու ձեռ-
քէն բռնած մէկտեղ դէպ 'ի ան-
տառը սկսան երթալ : Հեռուանց
տեսան որ Լեոնը ծառի մը կռթը-
նած՝ որսի կը սպասէր : Հոն կանկ
առին , որպէս զի չչիոթեն զինքը .
մէյմն ալ յանկարծակի ետեւէ ետեւ
հրացանի ձայներ լսեցին : Լեոնը
վազեց որսին վրայ , շունն ալ սկը-
սաւ չարաչար հաջել . մէյմն ալ նո-
րէն որ երեցաւ , ինչ կընայիս . ե-
տեւէն ալ վիրաւորած խող մը քաշ-
կըռտելով կը բերէր : Եսթերն ու
Եղուարդը վազեցին տեսան որ

ԻՐԱՆ . ՏՆԱԿԸ 1

կենդանին դեռ չէր մեռած : « Ինչուան հիմա հայրս չերեցաւ , ըսաւ Աւոնը , բայց քիչ մըն ալ սպասենք , թէ որ չգայ նէ՛ կամաց կամաց տուն կը դառնանք » : Երկայնատեն սպասեցին , Քաստոնը չերեցաւ : Քանի որ գիշերուան մութն ու ցուրտը կը կոխէր՝ Եսթերին նիրտն ալ այնչափ տրտմութեամբ կը լեցուէր . վերջապէս որդւոցը ըսաւ որ ալ տուն դառնան : Տղաքը մէկ եղան ու խողն ալ քաշելով քաշկրուտելով ինչուան տուն բերին : Երբոր Քաստոնը խիստ շատ ուշացաւ , մտմտուքը առաւ գիրենք . ան իրիկունը շատ ուշ պառկեցան , և մէկուն ալ սիրտը չքաշեց որ բերաննին քիչ մը բան դնեն :

Երկրորդ օրը Աւոնը պատրաստուեցաւ նորէն որսի երթալու , որպէս զի քանի մը օրուան կերակուր ճարէ : Հազիւ թէ տնէն քիչ մը հեռացեր էր , մէյմըն ալ յանկարծ նաւավարի զգեստով մարդ մը տես-

սաւ որ դէպ 'ի իրեն կուգար : « Իր լանտայի տնակը հոս տեղուանքս է թէ չէ » ըսաւ : « Հրամեր ես , ըսաւ Լեոնը . Տըսլինէն լուր մը ունիս : — Աղէկ լուր չկայ : — Ի՞նչ կ'ըսես , կանչեց Լեոնը , չըլլայ թէ հօրս վտանգ մը հանդիպած ըլլայ : — Երնեկ քու հօրդ , ըսաւ մարդը . հիմա անիկայ արքայութեան մէջ կը հանդչի : — Ի՞նչ կ'ըսես , հայրս մեռաւ : Տէր Աստուած ողորմէ իմ խեղճ մօրս . . . : Եկու , բարեկամ , եկու մեր տունը . բայց մօրս մէկէն 'ի մէկ աս բանիս վրայ խօսք մի բանար » :

Նաւավարը մտաւ տնակը , երեսը խաչ հանեց , բռնեց Եսթերին ձեռքն ու ցաւալի կերպով մը ըսաւ . « Բարի լոյս , տիկին . քու ընկերդ Քաստոնը իր վերջի բարեք կը խրկէ քեզի » : Աս բանս երբոր լսեց Եսթեր երեսին գոյնը նետեց՝ սրատ կըտրեցաւ , ու ընկաւ մօրեցաւ : Ամենքը վազեցին որ օդնեն խեղճին . հազիւ աչքը բացաւ ,

երկնցուց ձեռքը իր որդուոցը ,
որ սարսափած անոր չորս դին
կեցեր էին , և խղղուկ ձայնով մը
ըսաւ . « Խեղճ տղաքս , ալ դուք
հայր չունիք : Խեղճ Եսթեր , կոր-
սընցուցիր քու մէկ հաաիկ բարե-
կամդ ու պաշտպանդ : Ո՛հ Գաս-
տոն , գոնէ մեր գիրկը մեռնէիր ,
որ քու վրադ նայելով քիչ մը մխի-
թարուէինք . բայց Աստուծոյ կամ-
քը օրհնած ըլլայ » : Աս կ'ըսէր , ու
արցունքը աղբիւրի պէս աչուրնե-
րէն կը վազէին : Խել մը ատեն կե-
նալէն ետե՛ Եսթերը Եդուարդին
ըսաւ . « Դուն , սիրելի որդեակ ,
աս դժբախդութիւնը առաջուց ի-
մացար , քու սիրտդ իմինէս առաջ
ցաւով ճմլուեցաւ » : Ետքը դար-
ձաւ ըսաւ նաւաւարին . « Բարե-
կամ , գոնէ պատմէ մեզի թէ ի՞նչ
պէս եղաւ աս ողբալի դիպուածը » :
Նաւաւարն ալ նստաւ ու սկը-
սաւ պատմել . « Տասնըհինգ օր մը
կայ որ , ըսաւ , կիրակի իրիկուն
քանի մը հոգի , ընկերդ ալ մէկ-

տեղ ծովեզերքին մօտերը կը պտը-
տէինք . նոյն առաւօտը ողորմած
հոգին Սուրբ Անտոնի եկեղեցին
դացեր սրբութիւն առեր էր : Ծովը
արդէն խռոված ըլլալով՝ յանկար-
ծակի փոթորիկ մըն ալ ելաւ . մենք
նաւարանը փախանք՝ ազատեցանք,
ու սկսանք ծովուն վրայ դըտնուող
խեղճ ճամբորդներուն համար ա-
ղօթք ընել : Երկինքը սաստիկ կ'ո-
րոտար , հովն ալ այնպէս կը փչէր
որ ծովը շուտ մը սկսաւ ալէկոծիլ :
Մենք դեռ աղօթքի հետ էինք ,
մէյմն ալ աշտարակին պահապանը
իմացուց որ նաւ մը վտանգի մէջ
է : Նաւարանէն ելանք , տեսնենք
որ իրեք կայմով նաւ մը կը ջանար
ծովեզերքին մօտենալ : Նաւահան-
գըստին վերակացուն ժողվեց նա-
ւավարները , հրամեց որ մակոյկ-
ներով երթան օգնութիւն հասնին
ան խեղճերուն՝ որ արիւն քրտինք
մտած՝ կատողած ալիքներուն դէմ
կը կըռուէին : Նաւավարները սիրտ
չէին ըներ վտանգին դէմ դնելու ,

որ քանի կ'երթար կը սաստկանար :
Մէյմըն ալ յանկարծ հովը նաւն
առաւ ու ժայռի մը վրայ ձգեց ,
այնպէսով ջարդութեւրդ եղաւ բո-
լոր նաւը : Նաւապետն ու նաւա-
վարներէն մէկ քանին կը ջանային
որ լողալով ազատին : Քիչ մնաց
որ ծովեզերքին պիտի մօտենային ,
մէյմն ալ ուժերնին կտրեցաւ , և
հազիւ նաւապետը կրցաւ ինք զին-
քը ալիքներուն վրայ բռնել : Նա-
ւահանգստին իշխանը նորէն սիրտ
տալու համար՝ մօտ եղողներուն
բարձր ձայնով կանչեց . « Յիսուն
ոսկի կուտամ ով որ ազատէ աս
խեղճ մարդը » : Բայց մէկը տեղէն
չչարժեցաւ : Ան ատեն Գաստոն ա-
ռաջ անցաւ , « Յիսուն ոսկին ձե-
ղի ըլլայ ըսաւ . ես իմ կեանքս կը
դնեմ , աս խեղճը կ'ազատեմ » :
Մէկէն հանեց աս քսակը տուաւ
ըսելով . « Աս առաւօս իմ ջերմե-
ռանդութիւններս ըրեր եմ , խըղճ-
մտանքս ալ մաքուր է : Թէ որ ես
մեռնիմ , դուն դնա իմ ընկերոջս

ու երկու տղոցս որ Իրլանտայի
տնակին մէջ կը բնակին՝ ու ըսէ ա-
նոնց . « Գաստոնը իր վերջի բարեն
ու օրհնութիւնը կը դրկէ ձեզի և
կ'իմացընէ որ ինքը մեռաւ ուղղա-
փառ քրիստոնէութեան մէջ, ու
իր կեանքն ընկերոջը համար դրաւ » :
Բարեկամաբար ձեռքս թօթվեց ,
մնաս բարով ըսաւ , երեսը խաչ
հանելով ցաթկեց մտաւ մակուկի
մը մէջ , դէպ 'ի երկինք նայելով
ինքզինքը Աստուծոյ յանձնեց , ու
սկսաւ շուտ շուտ թիերը քաշել ,
ինչուան որ նաւապետին քովը հա-
սաւ : Երբոր ան խեղճը մազ մնա-
ցեր էր որ պիտի խղդուէր , Գաս-
տոն անոր թևէն բռնելուն պէս՝
վեր քաշեց զանիկայ : Փայլակի պէս
շուտով մը դէպ 'ի ծովեզերքը դար-
ձուց մակուկին քիթն՝ ու նոր ու-
ժով մը սկսաւ թիերը քաշել : Մեզք
ափսոս . հապիւ թէ քանի մը դրկա-
չափ տեղ մնացեր էր ծովեզերքը
հասնելու , մէյմըն ալ մակոյկը ա-
հագին ալիքի մը տակը թաղուե-

ցաւ . Նաւապետը բախտաւոր դըտ-
նուեցաւ որ մէկէն 'ի մէկ ծովեզեր-
քէն նետուած չուանը բռնելով ա-
ղատեցաւ . բայց Գաստոնը թա-
ղուեցաւ ծովուն մէջ , ու մակոյկը
կռնրկի վրայ դարձած՝ մէկգի նե-
տուեցաւ » :

Նաւավարը մախաղը բացաւ , ու
մէջէն հին գլխարկ մը հանեց՝ ըսե-
լով . « Աս ցաւալի դիպուածէս քա-
նի մը ժամ ետքը՝ ծովը դէպ 'ի ծո-
վեզերքը ձգեց աս իրեն գլխարկը .
ես ալ գետնէն առի ու ձեզի բերի :
Շատ փնտուեցինք , ու դեռ մեռե-
լին մարմինը չգտանք . կրնամ ըսել
թէ բոլոր Տըսլին քաղաքը աս բա-
նիս վրայ ցաւեցաւ » :

Եսթեր գլխարկը ձեռքն առաւ
ու ըսաւ . « Իրաւ , ստիկայ է իմ
խեղճ ընկերոջս գլխարկը , աս կա-
նաչ ժապաւէնը իր երթալու օրը
Պրէյ քաղքէն գներ էի : Հիմա իմա-
ցայ թէ ինչո՞ւ աս անգամ երթալու
ատենն այնչափ տրտում էր . ան-
տարակոյս գիտէ եզեր որ մէյմըն

ալ զիս պիտի չտեսնէ » : Աս ըսաւ
ու նորէն սիրտը ելաւ , սկսաւ լա-
լով իր տղոցը ըսել . « Ահա ասի-
կայ է ձեր հօրը մեզի թողուցած
յիշելիքը : Գոնէ ասիկայ զգուշու-
թեամբ պիտի պահեմ , որ երբոր
մեռնիմ՝ գերեզմանիս մէջը դնէք » :

Լեոն քիչ մը կերակուր տուաւ
նաւավարին , անիկայ ալ շատ չկե-
րաւ՝ ելաւ գնաց : Եսթեր ըսաւ իր
տղոցը . « Որովհետեւ ձեր հօրը
մարմինը չկրցանք գտնել որ մեր
բնակարանին քով թաղէինք , գոնէ
երթանք պզտիկ գերեզման մը շի-
նենք անոր համար , որպէս զի քա-
նի որ ան բլուրին վրայ նայինք նէ ,
յիշենք անոր առաքինութիւնները ,
և անոր նմանելու ջանանք : Կը
յուսամ որ Աստուած զիս ալ եր-
կայն ատեն չթողուր աս թշուառ
աշխարհքիս մէջ , շուտով զիս ալ
երկինքը սիրելի ընկերոջս քովը կը
կանչէ » : Լեոնն ու Եդուարդը ա-
չուրնին արցունքով լեցուած՝ ի-
րենց մօրը ձեռքը պագին , ու խօս-

տացան որ իրեն օգնեն և ձեռքեր
նէն հկածին չափ դինքը մխիթա
րեն :

ԳԼՈՒԽ Գ.

Երկու եղբարք:

Չմեռը տնակին մէջ աշխատելով անցուցին. Եդուարդը ամեն գիշեր գլուխ մը աստուածաշնչի պատմութիւն ու վարք սրբոց կը կարգար մօրը գիմացը: Շատ անգամ հօրերնուն վրայ կը խօսէին. մայրերնին ալ կը պատմէրանոր բարեպաշտ ու քրիստոնէական վարքը, որպէս զի իրենք ալ անոր նմանին: Եդուարդը ոչխարները կը հոգար, Ղևոնն ալ ձմեռուան աղէկ օրերը մօտիկ եղած անտառներն որսի կ'երթար: Չմեռը ասանկ անցընելէն ետքը՝ երբոր գարունը վրայ հասաւ, ու երկիրները բանելու ժամանակը մօտեցաւ Ղևոն սկսաւ իր առջի ջուրը բռնել: Հա-

զիւ թէ կիրակի օրերը կէսօրուան
կերակուրը կ'ուտէր, մէյմըն ալ
սուտումուտ սլատճառներով տնէն
դուրս կ'ելլէր իր ընկերներուն քո-
վը կ'երթար: Եսթեր շատ կը վշտա-
նար տեսնելով իր մեծ տղուն ան-
կարգութիւնները:

Օր մըն ալ աս բանս յայտնի
զուրցեց Եդուարդին. « Եղբայրդ,
ըսաւ, նորէն առջի ճամբան կը
բռնէ. ես կարծէի թէ ինքը զղջա-
ցած է ըրածներուն վրայ. բանին
գործքին անհող կ'ըլլայ, անօգուտ
ծախքեր կ'ընէ, և կարծեմ թէ օր
մը մեր պղտի տնակն ալ պիտի
կործանէ: Միայն կիրակի օրերը
խաղի անցընելուն գոհ չէ, բոլոր
շաբաթն ալ դատարկ կը կենայ.
որսի գացեր էի ըսելով՝ զմեզ կը
խաբէ, թէ որ բան մըն ալ որսայ
նէ, անշուշտ մեզմէ ծածուկ կը
ծախէ ու ստակը խաղի ու կերու-
խումի կուտայ: Չեմ գիտեր թէ
ինչուան երբ համբերեմ իրեն ը-
րածներուն. բաւական չէ խեղճ

հօրերնուդ համար քաշած ցաւս » :
Եդուարդին ալ սիրտը խշխշաց մօ-
րը բերնէն աս խօսքերս լսելով :

Օր մը դաշտին մէջ եղբօրը հան-
դիպելով, « Չեմ գիտեր, եղբայր,
ըսաւ, որ մը մէկը զմեզ ասկէ
վճռնտէ, ու մեր ճակտին քրտինքո-
վը վաստըկածը ձեռքերնէս յա-
փըշտակէ նէ ի՞նչ պիտի ընենք » : —
« Ի՞նչպէս կրնայ ըլլալ ատ բանդ,
ըսաւ Ղևոնը, հոս ինչ որ կայ նէ
մերը չէ » : — « Քանի որ մեր
պարտքերը կը կատարենք՝ մերը
կրնան սեպուիլ ասոնք . բայց
ո՛վ Ղևոն, քեզի ծածուկ բան մը
ունիմ զուրցելու . մեր խեղճ մայրը
քու վրադ շատ վշտացած է : Քիչ
մը ատեն կայ, որ առջի սովորու-
թիւններդ ձեռք առեր ես եղեր, և
առջի անգամուան պէս խաղի և
զուարճութեանց հետ կ'ըլլաս : Ա՛հ
եղբայր, մեր քովը կեցիր, և միտքդ
բեր մեր լուսահոգի հօրը գեղեցիկ
խրատները » : Ղևոն զարմանալով
մը նայեցաւ, բայց տեսնելով որ

իր պղտիկ եղբօրմէն յանդիմանու-
թիւն կը լսէ, սիրտը շատ կոտրե-
ցաւ: « Ի՞նչ բանի համար կ'ուզես,
ըսաւ, դիս անմեղ զբօսանքէս ալ
արգիլել. գիտեմ որ դուք զիս չէք
սիրեր, ես շատօնց է որ աս բանս
խմացեր եմ»: Աս խօսքերս զուր-
ցելէն ետեւ վազեց գնաց գեղին
դէպ 'ի ան կողմը՝ ուր որ սովորա-
բար իր ընկերները կը ժողվէին:
Եդուարդը սրտին ցաւէն քիչ մը
ատեն կեցաւ, վերջը վազեց անոր
ետեւէն ու կը կանչէր. « Եղբայր,
մտիկ ըրէ ինձի, մտիկ ըրէ, մի
թողուր զմեզ. Աստուած գիտէ որ
մենք դքեզ մեր սրտին պէս կը սի-
րենք»: Բայց Աւոն շատ հեռուն ըլ-
լալով՝ բան մըն ալ չըսեց: Ե-
դուարդը տուն դարձաւ, և ինչ որ
հանդիպեր էր մէկիկ մէկիկ մօրը
պատմեց. Եսթերն ալ լալով մտիկ
ըրաւ, ու ետքը իր սենեակը քա-
շուելով բոլոր օրը տրտմութեամբ
անցուց: Գիշերուան մութը կո-
խեց, Աւոնը չերեցաւ, կէս դիշե-

րուրնէ քիչ մը առաջ խրճիթին
դուռը խշրտոցով մը բացուեցաւ,
Լեոն ներս մտաւ որ գինովութե-
նէն աչքը չէր բացուեր: Երկրորդ
օրը առաւօտը կանուխ Եսթեր իր
անհնազանդ տղուն քովը գնաց,
ու ըսաւ. « Ո՛հ որդեակ, հօրդ
մեռնելէն ետքը մնացած ուժս ալ
կորսընցուցի: Ա՛լ ես չեմ կրնար
աս տունս հոգալ, քեզի կը յանձ-
նեմ հօրդ թողուցած պղտիկ ստա-
ցուածքը: Մտիկ ըրէ խրատիս,
ընտրէ քեզի բարեպաշտ ու խմաս-
տուն ընկեր մը, որուն հետ օրերդ
երջանիկ ու խաղաղ անցընես. ես
կը սորվեցընեմ իրեն տնական
գործքերը, քու եղբայրդ ալ քեզի
կ'օգնէ »: Լեոնին սիրտը շարժե-
ցաւ իր մօրը անուշ խրատէն: Քիչ
մը ատեն մտամտալէն ետե ելաւ մօ-
րը ձեռքը պագաւ ու ըսաւ. « Գի-
տեմ որ սիրտդ ցաւցուցի, մարիկ,
բայց ներէ ինձի »: — « Ես քեզի
չատոնց ներեր եմ, սիրելի որ-
դեակս, ըսաւ Եսթեր. բայց դուն

խօսք տուր ինձի որ ասկէ ետքը
քրիստոնէաբար ասլրիս և մէյմն
ալ չար ընկերներու քով չերթաս .
չէ նէ մէյմն ալ երեսդ չեմ նայիր» :
Եդուարդը որ գունէն մտիկ կ'ընէր,
մէկէն ներս մտաւ , գրկեց սիրով
եղբայրն ու պազտուեցան :

Քանի մը շաբթէն վերջը Լևոն
բարեպաշտ ու իմաստուն աղջկան
մը հետ պսակուեցաւ , որուն ա-
նունը Վարդուհի էր . Եսթերն ալ
չատ ուրախացաւ տեսնելով իր որ-
դւոյն երջանկութիւնը , և իր հարսն
ալ իր դաւկին պէս կը սիրէր : Իսկ
Վարդուհին անոր սիրոյն փոխա-
րէն՝ կատարեալ հնազանդ եղաւ
իրեն : Անկէ ետե խաղաղութիւնն
ու զուարճութիւնը նորէն սկսաւ
Իրլանտայի տնակին մէջ : Եսթերն
ու Վարդուհին իրենց ջանքովը կը
թեթեւցընէին երկու եղբարց աշ-
խատանքը : Եսթերին սիրտն ալ
ուրախութեամբ կը լեցուէր՝ քանի
որ կը գրկէր իր Եւփիմէ անունով
թոռը : Իսկ Լևոն կամաց կամաց

իմանալով որ իր երջանկութիւնը
իրեն բարի վարքէն կը կախուի՝ բո-
լորովին հեռացաւ շար ընկերնե-
րէն :

Եդուարդը ուրիշ անգամներուն
պէս իրեն ընկած ծառայութիւններ-
ը կ'ընէր : Տարուէ տարի ոչխար-
ները կը շատնային , և պէտք էր
ուրիշ նոր գոմ մըն ալ շինել՝ որ
հոն տեղը պահեն կովերն ու եզներ-
ըր , ու ձմեռը կը գիրցընէին ու
գարնան բերանը կը ծախէին : Ի-
րենց սովորական կերակուրն էր
ձուկ ու պարտեղին ընդեղէնները .
իսկ աւելցած ցորենը վաճառանոցը
(փաղար) կը հանէին ու կը ծախէին :
Բարեպաշտ Եսթերը չէր կշտանար
Աստուծոյ շնորհակալ ըլլալէն՝ ի-
րեն ըրած բարերարութիւններուն
համար : Չորս տարի ամբողջ այս-
պիսի յաջողութեամբ ու խաղաղու-
թեամբ անցուցին :

Օր մը Լեոն դարձաւ իր մօրը ,
« Գիտես մայրիկ , ըսաւ , վաղը Պրէյ
բաղաքը ամսական տօնավաճառ

բարով ըսին, անիկայ չկրցաւ իր արցունքը բռնել ու ըսաւ. « Մեծ կսկիծով կը թողում զքեզ Եդուարդ. քու սլառճառաւդ բոլոր դիչերը անհանգիստ անցուցի. աղէկ նայէ, չըլլայ թէ փորձանք մը հանգիպի » : — « Բան չկայ, մայրիկ, մինակ չեմ որ վախնամ, ըսաւ Եդուարդը » : Եսթերը գրկեց պազաւ զաւելըները, օրհնեց զանոնք ու ճամբայ դրաւ. ետքը դարձաւ ըսաւ տրտմութեամբ Վարդուհին. « Եկ՛ո՛ աղջիկս տղոցս համար աղօթք ընենք, որ Աստուած հետերնին ըլլայ » : Վարդուհին ալ ծունկ չոքեցաւ անոր քովը, ու ջերմեռանդութեամբ աղօթք ըրին, ետքը երկուքն ալ իրենց բաներուն հետ եղան. բայց իրենց խելքը միտքը լճոնին ու Եդուարդին վրայ էր :

ԳԼՈՒԽ Դ

Եղբայրսիրութիւն:

Լեոնն ու Եղուարդը կանուխ-
կեկ հասան Պրէյ քաղաքը. երբոր
դէպ 'ի վաճառանոցը կ'երթային
Լեոն իր եղբօրը ըսաւ. « Կարծեմ
թէ հոս տեսնելու բան մը պիտի
ըլլայ » : — « Իրաւ կ'ըսես, ըսաւ
Եղուարդ, նուագարանի ձայն ալ
կայ » : Քիչ մըն ալ առաջ գնացին,
մէյմըն ալ տեսնեն որ հրապարա-
կին մէջ շատ մը մարդիկ լեցուեր
են. այլ և այլ սեղաններու բոլոր-
տիքն ալ կտրիճ տղաքներ՝ ոմանք
երգելով զինի կը խմէին, ոմանք
ալ նուագարանին ձայնին յարմար
կը պարէին. ան ուրախութիւնը
լճննալէն ետև՝ նոր գրուած զի-
նուորներու զգեստը կը հագնէին :

բան ըրի, ըսաւ ինքնիրեն, որ եղբորս թող տուի ան նուագարանները մտիկ ընելու, չըլլայ թէ իրեն չար սովորութիւնը միտքը եկած ըլլայ. ես եղայ աս բանիս պատճառը »: Ասանկ ըսելով սկսաւ երթալ դէպ 'ի ան կողմը՝ ուր որ եղբայրը թողուցեր էր. բայց մարդ մըն ալ չգտաւ հոն: Ճամբուն մէկ ծայրը կին մը տեսաւ՝ որ նստեր պտուղ կը ծախէր, մօտեցաւ անոր ու հարցուց. « Գիտես ո՞ւր գնացին ան մարդիկն որ ժամ մը առաջ հոս կը պարէին ու կը զուարճանային »: Պառաւը նայեցաւ անոր ու ըսաւ. « Խեղճ տղայ, դուն ի՞նչ բան ունիս ան չար մարդիկներուն հետ, թէ որ քու վնասդ չես ուզեր նէ փախիր անոնց քովէն: Անոնք գինուոր գրողներ են, որ դքեզ ալ յանկարծ իրենց կարգը կ'անցընեն »: — « Ա՛ղաչեմ՝ զուրցէ ինձի թէ ո՞ւր գնացին, ըսաւ Եդուարդը, կ'ուզեմ երթալ ու եղբայրս փրնտուել, չըլլայ թէ անոնց մէջ մտած

ըլլայ » : — « Գիմացի պանդոկը գընացին, ըսաւ կնիկը, գնա հոն փնտռէ զանոնք » : Եդուարդ պանդոկը մտաւ չմըտաւ, լսեց անոնց կանչուըռտելու ձայնը : Շատ գըժուարութեամբ մտաւ մեծ սրահը, նաւաւարներուն, զինուորագիրներուն և երաժիշտներուն մէջէն անցնելով, որոնց շատը չարաչար գինովցած էին. մէյմըն ալ տեսնէ որ իր եղբօրը չորս գին առեր են զինուորութեան դրող մարդիկը, և անոնցմէ մէկը գաւաթ մը օղի կուտար իրեն. մէկալն ալ անոր գլխարկին վրայ մետաքսէ փունջ մը կը կարէր :

Անխոհեմ Ղևոնը երբոր տեսեր է թէ Եդուարդը հեռացաւ, խառնուեր է անոնց մէջ, ու բազմութեան հետ ան պանդոկը մտեր է : Քիչ մը ատենէն ետքը զինուոր դրողներէն մէկը կը մօտենայ անոր, ու կը սկսի խօսքի բռնել, վերջը գաւաթ մը օղի կը խմցընէ իրեն. Ղևոնը հազիւ թէ կը կլլէ ան գար-

չելի խամելիքը, ալ չկրնալով ինք-
զինքը բռնել, կը սկսի մէկալնոնց
պէս խաղ կանչել ու պարել: Ան
ատեն ասոր չորս դին կը ժողովին
ան գէշ մարդիկն ու կը ստիպեն որ
քանի մը գաւաթ ալ խմէ, ասան-
կով շուտ մը կը թմրի, խօսք ալ
կուտայ զինուորաց կարգը անցնե-
լու, կը մոռնայ իր մայրը, հարսն ու
զաւակը:

Եղուարդը իր եղբայրը ան վի-
ճակին մէջ տեսնելուն պէս աչուը-
ները արցունքով լեցուեցան: Շի-
տակ անոր քովը գնաց, ու չեխե-
լով ըսաւ. « Աւոն, ինչ բան ունիս
դու հոս տեղս: Մոռցար ուրեմն
խեղճ մայրդ, ընկերդ ու զաւակդ:
Շուտ ըրէ հետս եկու. զաւկի տէր
մարդու մը կը վայլէ այսպիսի տե-
ղուանք կենալ »:

Բոլոր ան տեղը ժողովողները ե-
կան ասոնց չորս դին առին: Զի-
նուոր զրոզներէն մէկն ալ Ե-
ղուարդը մէկ դի հրելով ըսաւ.
« Կորսուէ մէկ դի, ինչ բան ունիս

դուն հոս տեղս: Քու եղբայրդ խօսք
տուաւ մեզի գինուոր ըլլալու»: —
« Այդպէս բան չըլլար, ըսաւ Ե-
դուարդը, իմ եղբայրս իրեն խեղճ
մայրը, կինն ու զաւակը չթողուր:
Լեոն, իրաւցընէ խօսք տուեր ես
ասոնց»: — « Չեմ գիտեր ինչ զրու-
ցեմ, ըսաւ Լեոն, գիտ խաբեցին,
ու գինովցընելով բերնէս խօսք ա-
ռին»: Աս երբոր լսեց Եդուարդ,
կարծես թէ կայծակ իջաւ գլուխը:
« Աս ինչ անիրաւութիւն է ձեր ը-
րածը, ըսաւ կանչելով, որ ասանկ
գինով մարդը գլխէ կը հանէք:
Գուք հայր մայր չէք ունեցած. դուք
տղոց տէր չէք եղած. ինչ պատաս-
խան պիտի տաք Աստուծոյ ատ ձեր
ըրած չարութեանը համար»: Աս
խօսքերս մտիկ ընող մը չեղաւ, ան
կոշտ մարդիկներէն շատն ալ սկը-
սան բարձր ձայնով խնտալ, ոմանք
ալ Եդուարդին վրայ վազեցին ու
սկսան հըրմըշտըկելով դուրս վռն-
տել: Եդուարդը կանչեց նորէն իր
եղբայրը որ ետևէն գայ. բայց ա-

նոնք դէմ դրին, ըսելով թէ « Ինքը
իր կամքովը յանձն առաւ զինուոր
ըլլալը, քեզի ի՞նչ . դուն ի՞նչ բան
ուենիս հոս տեղս, կորսուէ գնա »:

Ան ատեն Եգուարդ առանց մը-
տածելու խեղճ մօրը իր վրայ ունե-
ցած սէրը, զինուոր գրողներուն
գլխաւորին քովը գնաց ու ըսաւ .
« Անանկ է նէ ես իմ եղբօրս տեղը
զինուոր կը գրուիմ. վասն զի ես
մօրմէս զատ ուրիշ բան չունիմ,
բայց ինքը մօրմէն զատ զաւկի տէր
մարդ է »: Աւոնն ալ ընկաւ իր եղ-
բօրը վիզը, « Ա՛հ Եգուարդ, ըսաւ,
աս ի՞նչ սէր է որ իմ վրաս կը ցու-
ցընես »: Շուտ մը Աւոնին գլխար-
կին վրայի մետաքսէ փունջը քա-
կեցին՝ Եգուարդին գլխարկին վը-
րայ կարեցին, ու ամէնքը մէկ բե-
րան սկսան գովել ան քաջ երի-
տասարդը՝ որ այսպէս ինքզինքը
եղբօրը տեղը դրաւ:

Երբոր ինքը սենեակ մը քաշուեր
էր որ իր մօրը նամակ մը գրէ, յան-
կարծ զօրապետը եկաւ, ու հրամայ

իր մարդիկներուն որ պանդոկէն
ելլեն ու զինուորանոցը քաշուին :
Քոլոր երիտասարդները ճամբայ ե-
լան, Ղևոնն ալ Նդուարդին հետ
գնացին չուան զինուորանոցին դու-
ռը : — Հոն երկուքն ալ սիրով իրա-
րու հետ պագտուեցան, ու մնաս-
բարով ըսին մէկմէկու : Նդուարդ
նամակը Ղևոնին տալու ատեն ը-
սաւ. « Ասիկայ մօրս տուր, ու իմ
կողմանէս ալ շատ բարեւ ըրէ քու
ընկերոջդ. ըսէ անոնց որ ամենեին
ես զիրենք չեմ մոռնար, իրենք ալ
ինձի համար թող աղօթք ընեն :
Խեղճ մայրերնիս չմոռնաս, իմ
տեղս դու զինքը մխիթարէ, և աս-
կէ ետքը փախիր ան ընկերութիւն-
ներէն՝ որ կրնան գլխուդ փորձանք
մը բերել : Մնաս բարով, Աստուած
երկուքնիս ալ պահպանէ, և իր
սուրբ օրհնութիւնը վրաներնէս չը-
վերցընէ » . . . Նդուարդը ալ ուրիշ
բան չկրցաւ ըսել, ու արցունքը աղ-
բիւրի պէս սկսաւ աչքէն վազել :
Ղևոն նորէն պագտուեցաւ եղբօրը

հետ, ու բաժնուելով ելաւ գնաց. Եղուարդն ալ իր ընկերներուն քովը դարձաւ:

Եսթեր դրանք գիմացը նստած՝ անհանգիստ սրտով որդւոցը դառնալուն կը սպասէր. Վարդուհին ալ երբոր բլուրին վրայ կեցեր կը նայէր թէ կուգան արդեօք, մէյմըն ալ հեռուանց մարդ մը տեսաւ որ արտորնօք դէպ 'ի տնակը կուգար: Շուտով մը գնաց Եսթերին իմացուց որ Եղուարդը մինակ կուգայ. Լեոնն ալ կ'երևնայ թէ վայրի խողի մը ետեէն ընկեր է անտառին մէջ: Լեոն եկաւ գողի պէս տունը մտաւ, ու մօրը աչքին երևնալու չէր համարձակեր: Եսթեր տեսնելուն պէս զինքը, « Եղուարդը ո՛ւր է, ըսաւ»: — « Ո՛վ մայրիկ, ըսաւ Լեոն՝ ձեռուրներովը երեսը գոցելով, ինչ ըսեմ. ես պատճառ եղայ Եղուարդին . . .

Եսթեր, որ եղածը չէր գիտեր, աս խօսքը լսելուն պէս տակնուվրայ եղաւ. սկսաւ Լեոնին հարցընել.

իսկ անիկայ ամբօնալէն գետին
կ'անցնէր: Ետքը հանեց Վարդու-
հիին ձեռքը տուաւ աս թուղթը, ան
ալ առաւ ու լալով սկսաւ կարդալ.

« Սիրելի մայր իմ,

« Վերջի բարեւ տալէն առաջ
կ'աղաչեմ որ Ղևոնին ըրած յան-
ցանքին թողութիւն տաս. գիտցիր
մայրիկ որ մէյմըն ալ ձեր քովը չեմ
կրնար դառնալ: Յուսամ որ եղ-
բայրս զձեզ բանի մըն ալ կարօտ
չթողուր, և իրեն ջանքովը կը մխի-
թարէ զձեզ՝ իմ հեռանալուս հա-
մար ունեցած տրամութիւններուդ
մէջ: Ես ալ կը ջանամ որ մեծե-
րուս հրամանովը ամսէ ամիս իմ
թոշակիս կէսը ձեզի դրկեմ. իսկ
ծախուած բաներուն ստակը եղ-
բայրս ձեզի կը բերէ: Հիմա ես զի-
նուոր եմ: Ո՛ւր էր թէ կարենայի
մէյմը զձեզ նորէն տեսնել, և ու-
նեցած սէրս ձեզի յայտնել. բայց
աս բանս ինձի անկարելի կ'երևնայ.

Թող որ նորէն մէկզմէկ տեսնելնիս՝
մեր սրտին ցաւերը պիտի աւելցը-
նէ: Թէ որ աս կողմերս քիչ մը ա-
տեն կենանք նէ՝ շուտով ձեզի կը
գրեմ ինչ որ կը հանդիպի, որպէս
զի ձեր սիրտն ալ հանգչի: Հաւտա՛
մայրիկ որ ես չեմ թողուր իմ բա-
րեպաշտութիւնս, և ամենևին պի-
տի չմոռնամ քու բարի խրատներդ:
Հիմակուհիմա ընդունէ իմ վերջի
բարևս, և քու օրհնութիւնդ ու ա-
ղօթքդ ալ վրայէս սլակաս մի ըներ:
Վարդուհիին ալ իմ կողմանէս շատ
բարև ըրէ: Շատ մի արտմիք իմ
հեռաւորութեանս վրայ, որ մը չէ
նէ որ մը նորէն կը տեսնենք մէկ-
զմէկ: Պագնելով քու ձեռքդ, ին-
չուան վերջի շունչս՝ կը մնամ՝

Սիրելի մօրս

« Հարազատ ու սիրական որդի
Եղուարդ Գաստոնեան »:

Երբոր Վարդուհին կարդաց լը-

մընցուց աս սիրուն նամակը, Ես-
թերը թուղթը ձեռքէն առաւ ու շատ
անգամ պագնելով արցունքովը կը
թրջէր. ու յիշելիքի մը պէս անիկայ
իր ծոցը պահեց. վերջը ծունկ չո-
քեցաւ ու աչուրները դէպ'ի խաչե-
լու թեան դարձընելով, « Աստուած
իմ, ըսաւ մարած ձայնով մը, դուն
ուզեցիր որ զաւակս զինուոր ըլ-
լայ, գոնէ պահպանէ զինքը այդ-
պիսի ծանր ծառայութեան մէջ. ա-
զատէ զինքը ամեն փորձանքներէ,
ու պատերազմական պատիւներու
մէջ բարեպաշտ ու խոհեմ պահէ
զինքը: Ինծի ալ աս շնորհքը ըրէ
որ գէթ մէկ անգամ մըն ալ մեռ-
նելէս առաջ տեսնեմ զինքը՝ ասկէ
զատ երկրիս վրայ ուրիշ բանի չեմ
փափաքիր »:

Աս աղօթքս ընելէն ետեւ ոտք ե-
լաւ, սրբեց արցունքը, ու երբոր իր
սենեակը մտաւ՝ մէյմն ալ աչքին
դպաւ ան քնարը որ Եդուարդը եր-
բեմն անուշ ձայնով կը զարնէր:
« Ա՛ռ ատ քնարը, ըսաւ Վարդու-

հիին, ու անկողնիս գլխուն վերևը
կախէ, որպէս զի քանի որ ասիկայ
տեսնեմ՝ յիշեմ իմ կորսընցուցած
զաւակս » :

ԳԼՈՒԽ Ե

Բարի զաւակ:

Եդուարդին ըրած վեհանձնական առաքինութիւնը շուտ մը տարածուեցաւ բոլոր զօրքին մէջը, և զինուորները զարմանալով մէկմէկու կը պատմէին: Աս լուրը ինչուան Ռիքթոն անունով զօրապետին ականջը հասաւ, որ Եդուարդին ալ զօրապետն էր. ուստի կանչել տուաւ ան երիտասարդը, ու անոր հասակին ու ազնուական կերպին վրայ զարմացած՝ « Դու քաջ զինուոր մը կ'երեւնաս, ըսաւ, անունդ ի՞նչ է, որ գաւառը ծներես »: — « Անունս Եդուարդ է, ըսաւ, և ասկէ քանի մը մղոն հեռու առանձին ձոր մը կայ՝ հոն ծրներ եմ. իմ լուսահոգի հօրս տունն

ալ Իրլանտայի տնակ կ'ըսուի » : —
« Գիտեմ, գիտեմ, լսեր եմ ատ ա-
նունը, Իրլանտայի տնակին վրայ
ալ շատ գովասանք լսեր եմ : Ու-
րեմն դուն Գաստոնին տղան ես,
որ Տուպլինի նաւահանգստին մէջ
բարեկամներէս մէկը ալէկոծութե-
նէ ազատելու համար մեռաւ » : —
« Հրամներ ես, ըսաւ Եդուարդը » :
— « Զքեզ ճանչնալուս վրայ շատ
ուրախացայ. պատրաստ եմ ձեռ-
քէս եկած բարիքը քեզի ընելու » :
— « Թողութիւն ըրէ, հրամանքէդ
բաժնուելէս առաջ կրնամ բան մը
խնդրել » : — « Զրուցէ տեսնենք,
ինչ է խնդրածդ » : — Եդուարդ
առջի բերան քիչ մը ամչցաւ, բայց
ետքը համարձակելով ըսաւ : « Տու-
նը խեղճ ու հիւանդոտ պառաւ մայր
մը ունիմ որոշն արդէն հօրս մահը
իրեն սաստիկ ցաւ եղեր էր, հիմա
որ դիս ալ կորսնցուց՝ աւելի թշուա-
ռութեան մէջ պիտի իյնայ. թէ որ
հրաման տաս նէ ամեն ամիս իմ
թոշակիս կէսը իրեն ղրկեմ, վասն

զի աւելի կ'ուզեմ ես հացով ու
ջրով ապրիլ՝ քան թէ մայրս անօ-
թի թողուլ »: — Զօրապետը աս
բանս լսելով զարմացաւ. ու քիչ մը
մտածելէն ետքը ըսաւ. « Մի վա-
խեր քու խնդիրքդ կը կատարեմ.
ուրախ եմ որ այսպիսի ազնուական
զինուոր մը ունիմ իմ զօրքերուս
մէջ »: Եդուարդ շնորհակալ եղաւ
զօրապետին ու դուրս ելաւ:

Քիչ ատենի մէջ իր ընկերները
անցաւ թէ զէնքերը վարպետու-
թեամբ գործածելու՝ և թէ իր պարտ-
քերուն զգուշաւոր ըլլալու կողմա-
նէ: Որչափ որ հնազանդ ու հպա-
տակ էր իրեն զլիսաւորներուն, այն-
չափ ալ անուշութեամբ կը վարուէր
գունդին մէջ եղած զինուորներուն
հետ, անանկ որ ամենքը մեծ հա-
մարմունք ունէին վրան:

Քանի մը շաբթէն ետքը գունդին
հրաման եկաւ որ Տուպլին երթան:
Եդուարդ շատ ուրախացաւ երբոր
տեսաւ ան քաղաքը՝ ուր որ իր հայ-
րը այնպիսի մեծանունութեամբ ինք-

զինքը զոհ ըրեր էր ընկերոջը համար. բայց հոն հասնելէն առաջ զօրապետը անոր բարի վարմունքին փոխարէն յիսնապետ ըրաւ զինքը. բոլոր ընկերներն ալ եկան իրեն շնորհաւորութիւն ըրին: Եղուարդ աչուրները արցունքով լեցուած՝ շնորհակալ եղաւ իր բարերարին, վերջը ճամբայ ելաւ Տուպլին երթալու. հոն որ հասան՝ ամենուն բերնէն իր հօրը գովասանքը կը լըսէր, և շատ անգամ երբոր ծեր նաւապետները կը պատմէին Քաստոնին մեռնիլը, սրտերնին ելլելով կ'ողբային, մանաւանդ երբոր կ'իմանային թէ ան յիսնապետը Քաստոնին զաւակն է:

Ան գունդը որուն մէջ էր Եղուարդը՝ տարի մը ամբողջ Տուպլին կեցաւ. անոր համար դիւրին ճամբով իրեն թոշակին կէսը ամէն ամիս իրեն մօրը կը ղրկէր:

Երբոր Եղուարդը միտքը դրեր էր որ քանի մը շաբթուան համար հրաման առնէ՝ ու երթայ տեսնէ

նորէն իր մայրը, մէյմն ալ Լոն-
տրայէն հրաման եկաւ որ բոլոր բա-
նակը շուտով դէպ 'ի Սպանիա եր-
թայ: Հազիւ թէ քիչ մը ժամանակ
ունեցան զինուորները իրենց բա-
ները սլատրաստելու, այնք եղաւ
որ նոյն օրը մէկէն սլատերազմա-
կան նաւերու մէջ մտնեն, ուստի
շուտ մը երկաթը վերուցին, բոլորը
մէկէն առաջաստները բացին ու
դէպ 'ի Սպանիա սկսան երթալ:

Եսթեր շատ տխրութեամբ ան-
ցուց ան օրերն որ իր սիրելի զաւ-
կէն բաժնուեր էր. աչուրները ան-
դադար արցունք թափելէն անանկ
տկարացեր էին՝ որ իր թոռը Եւփի-
մէն թեէն բռնած այնպէս կը պը-
տըտցընէր ուղած տեղուանքը: Ա-
մեն ատեն իր սիրելի զաւակը կը
յիշէր. երբեմն ալ Եդուարդին քը-
նարը մօտիկ ծառի մը վրայ կախել
կու տար որ անուշ հովը զարկած
ատենը թելերը թրթռալով ողբալի
երգ մը կը ձևացընէին: Երբեմն ալ
Վարդուհին խեղճ Եսթերը գրա-

ղեցընելու համար՝ Եդուարդին երգած երգերէն մէկը կ'երգէր։ Ան ատեն Եսթերին սիրտը ելլելով կ'ըսէր անոր. « Քու ձայնդ ալ անուշ է, աղջիկս, բայց մեզք որ Եդուարդիս ձայնը չէ » : Կերակուրի ատեն երբոր Եսթերին դիմացը ձուկ կը դնէին, ալ ինքզինքը չկրնալով բռնել՝ այսպէս կ'ըսէր. « Ինծի կ'երևնայ թէ հիմակուան ձկները ան համը չունին՝ ինչ որ ատեն մը Եդուարդիս բռնածները ունէին, քանի որ խեղճ զաւակս ինծմէ հեռացաւ ամէն բան ինծի փոխուած կ'երևնայ » :

Եդուարդին Սպանիա երթալէն ետեւ ամիսներ անցան, Եսթերը նամակ չառաւ իրմէ։ Աս բանիս վրայ իր ցաւերը աւելցան, ան թոչակն ալ որ առաջ իրեք ամիսը մէյմը ձեռքը կը հասնէր՝ անկէ ետքը մէյմըն ալ չեկաւ. աս բաներս այնչափ մտմտուք եղան իրեն որ անշուշտ տղուս դժբաղդութիւն մը հանդիպեր է կըսէր, ու օրերը ախուժա-

խով կ'անցընէր, վերջապէս սիրտը չդիմանալով ան նեղութեանը՝ օր մը ըսաւ Լեոնին. « Նայէ՛ տղաս, վեց ամիս է որ Եդուարդէն նամակ չենք առած, չըլլայ թէ փորձանք մը հանդիպած ըլլայ իրեն » : Աս բանէս Լեոնն ալ շփոթեցաւ, ու ասդին անդին ինկաւ որ եղբօրը վրայ տեղեկութիւն մը առնէ. բայց բան մը չկրցաւ իմանալ : « Պէտք է որ դուն Տըպլին երթաս տղաս, ըսաւ Եսթեր, ու եղբօրդ վրայ մէկուն մէկալին հարցընես. ո՞վ գիտէ, կարելի է թէ մեռած, կամ սաստիկ հիւանդացած ըլլայ » : Լեոնը յանձն առաւ Տըպլին երթալը. հետը քանի մը շապիկցու կտաւ ալ առաւ որ Եսթերն ու վարդուհին Եդուարդին զրկելու համար մաներ էին. ասոնք ապրսպրեցին Լեոնին որ ըսէ իրեն որ շուտով գայ մէյմը գիրենք տեսնելու :

Ճամբայ ելաւ Լեոն ու յաջողութեամբ Տըպլին հասաւ : Շիտակ դէպ 'ի գինուորանոցը գնաց՝ կար-

Տեղով թէ եղբայրը հոն է. բայց իմացաւ որ վեց ամիսէն աւելի էր որ բանակը Սպանիա Սարակոսա քաղքին վրայ գնացեր էր: Շատ տրտմեցաւ Լևոն իր եղբօրը երթալուն վրայ. հասկըցաւ անոր նամակ չգրելուն պատճառը. հիմա ինչ երեսով մօրս առջևը ելլեմ, կ'ըսէր. ինչպէս տանիմ իրենն աս գէշ լուրը. ես եղայ աս ճախորդութիւններուս պատճառը:

ԳԼՈՒԽ Զ

Անխոհեմութեան ու բարկութեան գէշ
հետեանքները :

Լևոն զինուորանոցէն ելաւ, սկը-
սաւ ծովուն եզերքը վեր վար քա-
լել ու մտմտալով կը պըտըտէր :
« Ի՞նչ պիտի ըլլայ խեղճ մայրս, կ'ը-
սէր ինքնիրեն, երբոր լսէ թէ Ե-
դուարդը Սպանիա գնացեր է: Ես
եղայ աս թշուառութիւններուն
պատճառը: Կարծես թէ Եդուար-
դին ձայնը կը լսեմ որ երեսս կու-
տայ իմ յանցանքս, որ մեր ընտա-
նեացը գլխուն այսպիսի փորձանք
բերի: Ի՞նչ պիտի ըլլամ ես, խըղճ-
մըտանքս ալ զիս անդադար կըտան-
ջէ » : Ասոնք մտմտալով ծովուն ե-
զերքը ժուռ որ կուգար, մէյմըն ալ
տեսաւ շատ մը անգղիացի նաւա-

վարներ որ անկէ կ'անցնէին: Ասոնց մէջ տասնըհինգ տասնըվեց տարեկան կտրիճ մըն ալ կար գլուխը ծովային խոտերէ պսակ մը դրած՝ վրայէն ալ գոյնզգոյն ժապաւէններ կախուած. և ամէնքը մէկ բերան ան քաջ երիտասարդը կը գովէին՝ որ ծովային պատերազմի ատեն յաղթող գտնուեր էր: Գնացին ասոնք ան տեղը առաջուց պատրաստուած վրաններուն տակը նստան, յաղթող կտրիճն ալ մէջերնին. նաւավարները խառնափրնդոր սեղան նստան, ու տեսակ տեսակ կերակուրներէն ետե՛ս կըսան Գաղղիայի աղնիւ գինիներ խըմել:

Լևոն զնաց կծկըտած նստաւ վրանին դրան քովը, և կերակուր ուտողներուն կընայէր. մէյմըն ալ նաւավարներէն մէկը կէս մը գինովցած՝ տմարդութեամբ մը հրեց Լևոնը: « Ե՛լ սըկէց, ըսաւ. ճամբուն վրայ ի՛նչ կեցեր ես »: Լևոնին գլուխը տաքցաւ « Քեզի ի՛նչ ըրի

որ կը հրես, ըսաւ. չէիր կրնար ա-
նուշութեամբ ճամբայ ուզել » :
« Դեռ կը խօսիս, ըսաւ նաւավարը :
Շուտ կորսուէ՛ սրկէց, թէ չէ՛ հիմա
գրեղ ծուիկ ծուիկ կ'ընեմ » : Լեոն
աս խօսքերէս կրակ կտրեցաւ, ու
ալ ինքզինքը չկրնալով բռնել՝ ու-
ժով մը մէկդի հրեց ան նաւավարն
ու ըսաւ. « Քեզի պէս անզգամ,
հիմա ես քեզի ցցընեմ թէ Իրլան-
տացի ինչ ըսել է » : Աս համարձակ
խօսքերէս մէկալ անզղիացի նա-
ւավարներն ալ կատղեցան, ու ա-
մէնքը մէկէն Լեոնին վրայ թափե-
լով՝ սկսան հայհոյել ու չարաչար
նախատել զինքը : — « Աս անզգա-
մին ծովու բաղնիք մը պէտք է, ը-
սաւ անոնցմէ մէկը » : — « Չէ, ը-
սաւ մէկալը, պէտք է հետերնիս
Անզղիա տանինք որ աս արջուն
սորվեցընենք Իրլանտայի անտառ-
ներուն մէջ բնակիլը » : Աս բանս
երբոր լսեց Լեոն, սկսաւ կանչել
թէ մայր ունիմ, տուն տեղ ունիմ,
բայց տեսնելով որ բանը բանէն

անցեր է, ջանաց որ գոնէ կատղած նաւավարները հաշտեցընէ : « Աստուծոյ համար ըլլայ, ըսաւ, թողուցէք զիս, ես ձեզի վնասելու միտք չունէի. խեղճ հօրս Գաստոնին հոգւոյն համար ըլլայ՝ որ աս նաւահանգրստիս մէջը մեռաւ, թողուցէք զիս » : — « Սուտ է, ըսաւ ծեր նաւավարին մէկը, Գաստոնին տղան չես. անիկայ շատ անգամ գովեստ կըխօսէր իր բարի զաւկըներուն վրայ. ո՞վ կը հաւտայ քոխօսքիդ » : Աւոն տեսնելով որ անուշութեամբ ալ չկրցաւ անոնց սիրտը առնել, կ'ուզէր փախչիլ. բայց անգղիացիները երբոր տեսան որ մէկ հոգի մը ամենուն դէմ կը դնէ, սաստիկ կատղեցան, ու ամէնքը մէկէն վրան վաղեցին, չուաններով կապկըպեցին, ու բերին նաւու մը մէջ դրին որ ճամբայ ելլելու վրայ էր : Նաւապետին ալ ըսին թէ « Աս մարդը յանձն առաւ որ մեզի հետ դէպ 'ի Անգղիա ճամբորդութիւն ընէ, բայց չափէ դուրս

գինով ըլլալուն՝ չէր կրնար քալել, անոր համար կապեցինք որ չփախ չի » : — Նաւապետը աս խօսքերէս խաբուելով, « Շատ աղէկ, ըսաւ, տարէք նաւուն մէկ կողմը թողուցէք զինքը, որ ինչուան վաղը առաւօտ քնանայ. կարելի է որ գինովութիւնը անցնի նէ՛ խելքը գլուխը կու գայ » : Աւոն կ'ուզէր ինքզինքը արդարացընել. բայց անոնք սուրբաւով կանչուըռտելով անոր ձայնը խափանեցին : Խոթեցին զինքը նաւուն մէկ անկիւնը, վրան ալ թաց խսիր մը ձգեցին, և այսպէս փակուած մնաց՝ առանց բան մը ընելու : Սկսաւ խեղճը լալ, օգնութիւն կանչել, բայց լսող չկար : Ի՞նչ զարհուրելի գիշեր էր որ անցուց դժբախտը ան մութ բնակարանին մէջ : « Ո՛վ Աւոն, կըսէր ինքնիրեն, ինչ բանի համար եկար, ու ինչ փորձանքի մէջ ընկար : Եդուարդը Սպանիա պատերազմ կ'ընէ իմ տեղս, ես փոխանակ իրեն հանդիպածէն խելք սորվելու՝ ինք-

դինքս նոր նոր փորձանքներու մէջ
ձգեցի: Տես թէ բարկութիւնը ին-
չուան ուր հասուց զիս: Ի՛նչ պէտք
էր ինծի ան լիրբ նաւավարին պա-
տասխան տալ: Ա՛հ հիմա աս նա-
ւուս մէջը արգիլած մնացի. մէյմըն
ալ երբ պիտի տեսնեմ իմ հայրե-
նիքս. ո՞վ պիտի հոգայ իմ խեղճ
մայրս, ընկերս և պղտի զաւակս:
Ալ ես արժանի չեմ արևուն լոյսը
տեսնելու, և Աստուած որ արդար
է՛ շատ աղէկ ըրաւ որ ես աս պա-
տիժը քաշելով խելք սորվիմ: Ա՛վ
Եդուարդ, ա՛հ եղբայր, թէ որ իմ
վիճակս գիտնայիր . . . » :

Աւոն բոլոր ան գիշերը այսպիսի
բաներ մտածելով անցուց: Ան
մութ ու թաց տեղին մէջ խղճմտան-
քը մէկ կողմանէ զինքը կը խայ-
թէր, քաղցն ու ծարաւը՝ քնհատու-
թիւնն ալ մէկալ կողմանէ կը չար-
չըրկէր: Աերջապէս տեսնելով որ
ամենուն երեսէն ընկեր է, ինքզին-
քը Աստուծոյ կամացը յանձնեց.
ծունկ չոքեցաւ, աղօթք ըրաւ, ու

Աստուծմէ թողութիւն խնդրեց իրեն ըրած մեղքերուն համար, և Աստուծոյ յանձնեց մայրը, կինն ու զաւակը: Ան աղօթքէն քիչ մը մը խիթարուելով՝ շուտով մը քունը տարաւ:

Երկրորդ օրը նաւավարները եկան խնտալով իրեն բանտին դուռը բացին. « Բարի լոյս բարեկամ, ըսին, գինովութիւնդ անցաւ. նաւապետը կը հարցընէ թէ երբ պիտի սկսիս աշխատիլ »: Աւոն աչուրները շփշփելով առանց բան մը խօսելու անոնց ետեէն դնաց: Նաւապետը բարև տուաւ իրեն ու ըսաւ. « Դուն կրնաս աղէկ նաւավար ըլլալ, բայց դիտցած ըլլաս որ վեց տարիէն առաջ չես կրնար քու հայրենիքդ դառնալ: Յուսամ որ քու պարտքերդ աղէկ կը կատարես, ու մեզի ալ սիրելի կ'ըլլաս »: — « Իմ յանցանացս պատիժն է ասիկայ, ըսաւ Աւոնը, մօրս դէմ ըրածներուս համար կըքաշեմ աս բաներս. փառք Աստուծոյ: Չիս ուր որ կ'ու-

դէք տարէք, առանց տրտնջալու ամէն բանի պիտի համբերեմ: Կը յուսամ որ Աստուած աս պատիժս զրկեց նէ, կ'ողորմի պառաւ մօրս, ընկերոջս ու զաւկիս: Եթէ Աստուած ինծի շնորհք տայ, որ աս փորձանքովս խելք սորվիմ, մէկ օր մը ձեզի ալ շնորհակալ կ'ըլլամ, որ զիս չար մտքով հոս բերիք: Հիմկուհիմա ես ձեր ըրած չարութեանը կը ներեմ. վասն զի մեր ուղղափառ կրօնքը կը պատուիրէ՝ որ մեզի վնաս ընողին թողութիւն տանք: Աս խօսքերս մեծ տպաւորութիւն ըրին ան կոպիտ նաւավարներուն վրայ. շատը սկսան մէկզմէկ մեղադրել որ այնչափ անվայել կերպով վարուեր էին ան մարդուն հետ, որ այնչափ որդիական գութունի իր մօրը և այնչափ սէր իր կնկանն ու զաւկին վրայ: Ան օրէն ետե չէ թէ միայն հանգիստ թողուցին զինքը, այլ նաև կերպով մը իրենց ըրած անիրաւութեանը հատուցմունք մը ընելու համար

դինքը կը մխտիթարէին: Անոն վար-
ժեցաւ իր տխուր վիճակին, շատ
մեծ գրկանքներու համբերեց իրեն
յանցանքներուն թողութիւն գտնե-
լու համար, և իր լաւ վարմունքովը
բոլոր ընկերներուն բարի օրինակ
եղաւ: Ամէն օր իր աղօթքները կ'ը-
նէր, կ'իրակի օրերն ալ նաւուն մէկ
անկիւնը կը քաշուէր ու ջերմե-
ռանդութեամբ կըկարգար տատա-
րագի աղօթքները, իրեն դիտաւո-
րութիւնը սուրբ եկեղեցւոյ դիտա-
ւորութեանը հետ միացընելով: Ա-
սանկով իրեն գլխաւորներն ու ըն-
կերները մեծ համարմունք առին
վրան: Օղի խմելը բոլորովին վեր-
ջացուց, բերնէն ամենեին հայհո-
յանք չէր հաներ, կռիւ ընելէն միշտ
կը փախչէր, ու շատ անգամ կռուող
նաւավարներն ալ մէկմէկու հետ
կը հաշտեցընէր:

ԳԼՈՒԽ Է

ԵՂՈՒԱՐԴԻՆ ՔԱՉՈՒԹԻՒՆԸ:

Անբանական որ Անգղիացիք Սպանիայի Սարակոսա քաղաքին վրայ դրկեր էին, շատ պատերազմներու յաղթեց, Եղուարդն ալ շատ քաջութիւններ ըրաւ թշնամեաց դէմ. ամէն անգամուն պատերազմին տաք կողմերը կը մտնէր և իրեն քաջասրտութեամբն ու աշխուժութեամբը կը ցուցընէր թէ դօրապետ ըլլալու արժանի մարդ է: Ամէնքն ալ զանիկայ կը սիրէին ու կը պատուէին:

Օր մը երբոր թշնամիներուն հետ սաստիկ կռուելէն ետքը՝ Եղուարդն ու իր ընկերները կրակին բոլորափքը նստեր կ'երգէին, մէյմըն ալ յանկարծակի պոռալու կանչուըն-

տելու ձայն մը առին: Չինուորները լսելնուն պէս՝ մէկէն ոտք ելան ու արիւնոտ գէնքերնին ձեռք առին: Եղուարդ հրամեց անոնց որ առանց ձայնի իր ետեէն գան: « Երթանք նայինք ինչ բան կայ, ըսաւ »: Սկզբելով լեռներուն վրայէն վար իջան ինչուան պզտի անտառը՝ ուսկից որ թշնամիներուն բանակը կերենար: Եղուարդ նայեցաւ տեսաւ որ թշնամիներուն մէկ գունդը զօրավար մը գերի բռներ կը տանին: « Չեզ տեսնեմ՝ ընկերներս, ըսաւ իրեններուն, շուտ մը սրւոնց վրայ վազենք, վասն զի թշնամիները մեր զօրապետներէն մէկը գերի բռներ են, պէտք է որ շուտով ազատենք զինքը »: Աս ըսելով իր լանտացի զինուորներուն հետ մէկ տեղ վազեց շուտ մը հասաւ վրանին և թէպէտ ասոնք անոնցմէ քիչուր էին, բայց գերի ընկած զօրապետը ձեռքերնէն յափշտակեցին: Աս զօրապետը տէրութեան հրովարտակը Եղուարդին բերելու

ատեն՝ ճամբան մուտքելով թշնամի-
ներուն ձեռքը ընկեր էր: « Ահա
ազատեցար, ըսաւ անոր Եդուար-
դը, ուրեմն հիմա օգնէ մեզի որ աս
թշնամիները ցրուենք: » Զօրապե-
տը իրեն ազատողներուն մէջը
խառնուեցաւ, սուրը ձեռքը առաւ,
և թշնամիներէն շատը զարնելով
գետինը կը փռէր. անոնք երբոր
տեսան որ իրենց գերին ձեռքեր-
նէն ելաւ՝ սաստիկ կատաղեցան, և
յուսահատութեամբ սկսան սլա-
տերազմիլ: Ան կռուին ատենը
թշնամիներէն մէկը կատաղու-
թեամբ վազեց գերի բռնուած զօ-
րապետին վրայ, և քիչ մնաց որ
զինքը հրացանով պիտի զարնէր՝
թէ որ Եդուարդը թրովը զանիկայ
չսպաննէր: Ասանկով իրլանտա-
ցիք թշնամիներուն ետեւէն վազե-
լով ինչուան իրենց տեղը փախու-
ցին:

Զօրապետը շատ շնորհակալ ե-
ղաւ Եդուարդին զինքը ազատե-
լուն համար, և խօսք տուաւ որ աս

բանս մեծ զօրապետին ականջը
հասցընէ . իրլանտացի զինուոր-
ներն ալ գովելով՝ սիրտ տուաւ ա-
նոնց . ետքը հանեց քսակն ու ա-
նոնց տուաւ, որ մէջի եղած ստակը
մէջերնին բաժնեն: Սնկէ շուտ մը
գնացին Ռիքթոն զօրապետին, որ
հանդիպած բաները լսելով շատ
զարմացաւ: Գերութենէ ազատած
զօրավարը Ռիքթոնին ըսաւ. «Քա-
նի մը օր է որ նաւէն ելեր եմ, և
շատ թղթեր բերեր եմ տէրութեան
կողմանէ, որոնց մէկն ալ հրաման-
քիդ համար է: Մեծ զօրապետը լը-
սելով հրամանքիդ քաշած նեղու-
թիւնները, դիս քու տեղդ զօրա-
պետ դրաւ աս բանակին, և հրա-
մանքիդ կը յանձնէ բոլոր պատե-
րազմին սպարապետութիւնը . և
կը հրամէ որ շուտով Վոնտրա դառ-
նաս իմ եկած նաւովս»: Ռիքթոն
աս բանս լսելուն պէս՝ ուրախու-
թենէն ինչ ըլլալը չէր գիտեր. իսկ
Նդուարդ որ հոն տեղն էր, երբոր
իր զօրապետին երթալը լսեց շատ

տրտմեցաւ: Իմացաւ Ռիքթոն աս
բանս, ու ըսաւ անոր. « Մի տրտմիր,
Եդուարդ, իմ բաժնուելուս համար.
վասն զի Լամպեր զօրապետն ալ
ինձի պէս սէր ունի վրադ. իր կեան-
քը ազատելուդ կողմանէ ալ քեզի
երախտագէտ պիտի ըլլայ » : —
« Այնպէս է, Եդուարդ, ես զքեզ
ամենեւին չեմ թողուր, ըսաւ Լամ-
պերը ». և սկսաւ պատմել Ռիք-
թոնին թէ ինչպէս Եդուարդ զինքը
մահուանէ խալըսեր էր: « Աստու-
ծոյ ճամբաներուն խելք չհասնիր,
կանչեց Ռիքթոնը, աս երիտասար-
դը որ քսւ կեանքդ երկու ժամ ա-
ռաջ ազատեր է՝ ձեր Քաստոնին
տղան է, որ Տըպլինի նաւահան-
գըստին մէջ իրեն կեանքը քեզի
համար զո՞չ ըրաւ » : — « Տէր Աս-
տուած, ըսաւ Լամպեր, Եդուար-
դին հետ պազտուելով, ինչ կ'ը-
սես դու ան Քաստոնին զաւակն ես
որ ինձի համար կեանքը դրաւ: Ա-
նանկ է նէ ասկէ ետքը զքեզ աւե-
լի պիտի սիրեմ, ու հօր պէս վրադ

հոգ պիտի ունենամ. պատերազմին մէջ ալ միշտ քովս պիտի կեցընեմ զքեզ. իմ վրանս ալ քու կինդ է, և թէ որ բանի մը կարօտ ըլլաս եկու համարձակ ինձի ըսէ »: Եդուարդին սիրտը ելաւ ու սկսաւ լալ, իմանալով որ այնպիսի մարդու մը ծառայութեան մէջ պիտի մտնէ՝ որուն համար իր հայրը կեանքը զոհ ըրեր էր: Ռիքթոն զօրապետը շուտ մը սկսաւ երթալու պատրաստութիւնները տեսնել: Եդուարդը ազաջեց Ռիքթոնին որ հետը տանի իր նամակն ու քիչ մը ստակը՝ որ մօրը համար ժողովեր էր, և ինչուան բանակը անոր հետ երթալէն ետքը՝ վերջի բարեւը տալով դարձաւ իրեն նոր զօրապետին քովը:

Անդին խեղճ Եսթերը օրէ օր իրեն տղուն Լեոնին դառնալուն կը սպասէր. շատ սպասելէն ետքը երբոր չեկաւ, « Անշուշտ Եդուարդս մեռած է, ըսաւ, անոր համար Լեոնը սիրտ չընէր սուլուրը ինձի բերե-

լու »: Աարդուհին ալ ըսելով տրրա-
մութեամբ պաշարուեցաւ: « Ա-
խեմ թէ ընկերոջդ գլխուն ալ փոր-
ճանք մը եկած ըլլայ, աղջիկս, կ'ը-
սէր Եսթերը: — Ես ալ ատկէ կը
վախնամ մարիկ. չէ նէ ինչուան
հիմա պէտք էր որ դառնար », ըսաւ
Աարդուհին, ու երկուքն ալ բոլոր
օրերնին ասանկ տխուր բաներ
մտմըտալով կ'անցընէին:

Եդուարդին արածած ոչխարնե-
րը փոխադրական հիւանդութենէ
մը զարնուեցան, Ալեոնին մշակած
արտերը ուրիշ անգամներուն կէսը
հաղիւ կը բերէին: Պզտի սլարտէ-
դին ծառերը երեսի վրայ մնալով,
գրեթէ ամենեին պտուղ չտուին.
վայրի կենդանիներն ալ շատնալով
դիշերները ինչուան պարտէզը կու-
դային ու կ'աւրըշտըկէին: Քարնան
ատեն շատ անգամ լիճը իր թում-
բերը պատուելով՝ արտերը ջուր կը
կոխէր: « Թէ որ դաւկըներս հոս
ըլլային նէ, կ'ըսէր Եսթերը, աս բա-
ներս չէին ըլլար. բայց պէտք է Աս-

տուժոյ զրկած խաչը՝ համբերու-
թեամբ տանինք իրեն սիրոյն հա-
մար »: Աս վշտերուս մէջ ալ Նս-
թեր չէր յուսահատեր. հասպա ան-
գաղար աղօթքով Աստուծոյ օգ-
նութեանը կը սպասէր: « Աստուած
մեր խեղճութիւնը կը տեսնէ, կ'ը-
սէր Վարդուհիին, և կ'ուզէ զմեզ
փորձել, որ քիչ ատենէն ցուցընէ
մեզի իրեն ողորմութիւնը և մեզի
օգնէ: Ա՛հ ողորմած Աստուած,
յոյսս քու վրայ է, դու ես մեր
հայրը, և գիտեմ որ քու զաւկը-
ներդ ձեռքէ չես թողուր: Դու էիր
քու Յոր ծառայիդ համբերութիւն
տուողը, դու զինքը քիչ մը չարչա-
րելէդ ետքը՝ նորէն իր առջի հարըս-
տութեանը մէջ հաստատեցիր: Ո՛վ
պիտէ թէ մեզի ալ սյսպէս պիտի
չընես, ու մեր տրամութիւնը ուրա-
խութիւն պիտի չփոխուի: Թէ որ
զաւկըներս կորսունցընեմ՝ դուն
գոնէ ողորմած մարդ մը զրկէ՝ որ
մեռնինք նէ աչքերնիս գոցէ »:

ԳԼՈՒԽ Ը

Մարդուս երջանկութեան սրտաճառը
իր բարի վարքն է :

Գժբաղդ Լեոնին նուր յաջող
հով մը գտնելով՝ երջանկութեամբ
հասաւ Պրիսթոլ քաղաքը. հոնկէ
նաւավարները ոտքով ինչուան
Լոնտրա գնացին, Լեոնն ալ նա-
ւավարներու խումբի մը մէջ գրին՝
որ Թամիզ գետին եղերքը կ'աշխա-
տէին: Ամէն առաւօտ մութն 'ի
մութը կ'երթար գետին քովը, և օրն
'ի բուն արիւն քրտինք մտնելէն ետ-
քը՝ հազիւ թէ սև հաց ու քիչ մը
աղած ձուկ ու դաւաթ մը գարե-
ջուր կուտային իրեն: Շատ ան-
գամ կը յիշէր ան երջանիկ օրերն
որ իրլանտայի տնակին մէջ անցու-
ցեր էր, և ան աղատութիւնն ու

ան զուարթութիւնը որ ամենուն
երեսին վրայ կը տեսնէր՝ երբոր ի-
րիկունները որսը կռնակը շալկած
տուն կը դառնար: Եւփիմէին սի-
րոյ նշանները, ընկերօջը և մօրը իր
վրայ ունեցած սէրը միտքը բերե-
լով՝ կը տեսնէր որ իրեն հիմա-
կուան կեանքին բոլորովին հակա-
ռակն էին առջի անցուցած երջա-
նիկ օրերը: Մէկը չկար որ բարե-
կամութեան խօսք մը ըսէր իրեն,
հապա զգուելի կատակներ, գարչե-
լի հայհոյանքներ ու սուտ երգ-
մունքներ ականջները կը խլցընէին.
մեծերուն հրամանը թէ որ յան-
կարծ չկատարէր, գերիի պէս կը
պատժուէր. շատ անգամ ալ անոնց
համար արիւն քրտինք մտնելով
կ'աշխատէր, բայց ամենևին իր վի-
ճակէն չէր գանգատեր: « Արժանի
եմ՝ բոլոր աս բաներուս, կ'ըսէր
ինքնիրեն, որովհետև հօրս տանը
մէջ իմ երջանկութիւնս չճանչցայ:
Ան ատեն ամէնքը իմ վիճակիս կը
փափաքէին, հիմա ողորմելի մարդ

մը եղեր եմ: Ա՛հ, ինչո՞ւ աս բաներս առաջուց չմտածեցի, քանի որ դեռ ժամանակ ունէի, որ հիմա ալ այսպէս չէի տրտմեր դառն և թշուառ արքորանքիս մէջը: Ա՛հ, ինչ կ'ընէ արդեօք հիմա մայրս Իրլանտայի մէջ, ինչ կ'ենեն ընկերս ու Եւրիիմէն: Խեղճերը կարելի է թէ թշուառութեան մէջ իյնալով՝ յուսահատեր են: Ո՞վ պիտի հոգայ հիմա մեր արտերն ու ոչխարները. ո՞վ պիտի երթայ որսի և ձուկ բռնելու»: Ասոնք մտածելով կը հալէր ու կը մաշէր:

Տօնի օր մը Լեոն բան գործ չունենալով՝ գլուխը քաշեց ու Լոնտրայէն քիչ մը հեռու տեղ մը գընաց. երբոր մինակ կը պտըտէր, տեսաւ որ պարտեղի մը դռնէն անոյշ կերպարանքով ծեր մարդ մը դուրս կ'ելլէր՝ ձեռքը գիրք մը բռնած: Աս մարդը Լեոնին քովը եկաւ՝ ու անոր աչուրներուն ուռեցքէն իմացաւ որ խեղճ մարդ մըն է. քաղցրութեամբ բարև տալէն

եաքը՝ հանեց քսակն ու քանի մը ստակ տուաւ անոր: Աւոն շնորհակալ ըլլալով տուած ողորմութեանը, իմացուց անոր որ մխիթարութեան կարօտ է՝ չէ թէ ստակի: Ան ատեն ծերը աւելի ուշադրութեամբ ասոր երեսը նայելով՝ հարցուց թէ իրլանտացի է: — « Հրամներես, իրլանտացի եմ » ըսաւ Աւոնը: — « Ինչո՞ւ ատանկ արտմերես, մայրդ մեռաւ, ի՞նչ եղաւ »: — « Ա՛հ, կըրնայ ըլլալ որ ինչուան հիմա մեռած ալ ըլլան. խեղճերուն մէկ հատիկ օգնականը ես էի, իմ գէշ վարքովս փորձանքներու մէջ ձգեցի զիրենք: Աս գժբաղդութիւնը Աստուած տըլաւ ինձի, որ ըրածներուս ապաշխարանք ըլլայ »: — « Եկու սա պարտէզը երթանք, ըսաւ ծերը, կարելի է կրնամ գրեզ մխիթարել: Ես ալ քահանայ մարդ եմ »: — « Ի՞նչ, ըսաւ Աւոնը անոր խօսքը կտրելով, քահանայ ես. բայց գիտնաս որ ես ուղղափառ եմ, և աս է իմ մէկ հատիկ մխիթարութիւնս. աս աշխար-

հիս մէջ թշուառ եմ նէ՛ գոնէ ան-
դին ալ թշուառ չըլլամ» : — « Ո՛վ
զաւակս, ըսաւ քահանան՝ Լեոնին
ճիտը պըլլուելով, ես ալ ուղղա-
փառ քահանայ եմ. կը տեսնե՞ս
կուրծքիս վրայ կախուած սուրբ
Աստուածածնայ պղնձէ պատկեր-
քը », ըսաւ, ու բանալով ցցուց ա-
նոր Աստուածածնայ աղուոր մի-
տալն ու ջերմեռանդութեամբ պա-
զաւ, Լեոնին ալ պագցուց :

Պարտէզին չորս կողմը բարձր
պատ մը քաշուած էր՝ որուն ներսի
կողմը նկարուած էին հին ու նոր
կտակարանին պատմութիւնները .
ան պատկերներուն մէջ աւելի
Լեոնին աչքին զարկաւ մէյմը Յի-
սուսի արքայութեան բանալիքնե-
րը Պետրոս առաքեալին յանձնելը,
մէյմըն ալ Աստուածածնայ վերա-
փոխումը, և սուրբ Օգոստինոսին
Անգղիա հասնիլը որ Քանթորպէ-
րին առջի եպիսկոպոսն էր և անգ-
ղիացւոց ազգին լուսաւորիչը : Քա-
հանան տարաւ զինքը շէնքի մը դի-

մաց, որ դրսէն շատ պարզ էր, դուռն որ բացաւ, տեսնէ որ ներսի կողմը ուղղափառի մատուռ մըն էր, մէջը խորան մը վրան փայտէ փորուած տապանակով կանթեղները, սուրբերու արձանները բոլորն ալ փայտէ փորուած. խոստովանանք ըլլալու տեղ մըն ալ կար. ասոնք էին ան աղուոր մատուռին զարդերը: Քահանան ու Աւոնը ծունկի վրայ, և երկուքն ալ ջերմեռանդութեամբ կարճ աղօթք մը ընելէն ետքը դուրս ելան: Աւոն շատ շնորհակալ եղաւ քահանային՝ որ զինքը այնպիսի սուրբ տեղ բերէր էր: «Նո, ըսաւ, քաղքէն դուրս ուրիշ բանի համար չէի ելած, բայց եթէ իմ խեղճութիւնս մտածելու հիմա փնտուածս գտայ, այսինքն եկեղեցի մը և ուղղափառ քահանայ մը: Հիմա իմացայ որ Աստուած իմ խնդիրքս կը լսէ եղեր, աղօթքի համն ալ հիմա առի. ասկէ ետքը կը յուսամ որ Աստուած կ'ողորմի իմ խեղճ մօրս, ընկերոջս ու զաւ-

կիս, և զիս ալ օր մը արժանի կ'ընէ
 զիրենք տեսնելու »: — « Փանօք Աս-
 տուծոյ, ըսաւ քահանան, որ ողոր-
 մեցաւ քեզի. դժար բան է աս մեծ
 քաղքիս մէջ բարի մարդիկ գտնե-
 լը. 'ի հարկէ զիտես Անգղիայի
 խիստ օրէնքը որ Լոնտրայի մէջ
 ուղղափառի եկեղեցի շինելու հրա-
 ման չկայ. ասոր համար ես ալ իմ
 պարտեղիս մէջ աս մատուռը շի-
 նել տուի՝ որ ան մէկ քանի ուղղա-
 փառներն որ կան՝ կիրակի ու տօն
 օրերը հոս դան ու պատարագ մը
 տեսնեն: Ուրիշ քահանաներ ալ
 կան՝ որոնցմէ ոմանք քարոզ կու-
 տան, ոմանք ալ խոստովանանք կը
 լսեն: Մէկ ուղղափառ ծերուկ մըն
 ալ կայ որ աս պարտեղիս հոգ կը
 տանի: Քեզի հիմկուհիմա աս միայն
 կը յանձնեմ որ այսօր ինչ որ տե-
 սար ու լսեցիր՝ մարդու չղրուցեա-
 վասն զի տէրութիւնը լսածին պէս՝
 հալածանքը աւելի կը սաստկացը-
 նէ »: Եւոն խօսք տուաւ որ առջևի
 կիրակին նորէն գայ, ու ելաւ գը-

նաց, շնորհակալ ըլլալով Աստու-
ծոյ որ իրենն աս մխիթարութիւնս
տուաւ:

Ան օրէն ետքը Աւոն բողոքովին
Աստուծոյ ապաւինած՝ համբերու-
թեամբ իրենն խաչը կը տանէր: Ա-
մէն կիրակի մատուռը կ'երթար ու
պատարագ կը տեսնէր. ամէն ա-
միս խոստովանանք կ'ըլլար, և ջեր-
մեռանդութեամբ սրբութիւն կ'առ-
նէր, ամէն լսած խրատները կը ջա-
նար գործքով կատարելու. թէ որ
ան ատեն մէկը տեսնէր անոր բա-
րեպաշտութիւնն ու խոնարհու-
թիւնը, ամենեւին հաւտալը չէր գար
թէ աս ան Աւոնն է: Եւ որպէս զի
նորէն մեղքերու մէջ չիյնայ՝ բողո-
քովին քաջուեցաւ ան խառնափրն-
դոր ընկերութիւններէն՝ որ բողոք
իրենն թշուառութեանը պատճառ
եղեր էին: Ընկերները շատ ան-
գամ զինքը ծաղր կ'ընէին ու կ'ը-
սէին. «Տեսէք ինչպէս ջերմեռանդ
է Աւոնը, ոչ խաղալ կը սիրէ, ոչ
խնտալ. ճգնաւոր դարձեր է »: Իսկ

անիկայ ամենեին ահանջ չէր կա-
խեր ան կատակներուն, և միշտ կը
ջանար անանկ ատեններ բարկու-
թիւնը բռնելու, միտքը բերելով ի-
րեն զժբաղգութիւնները՝ որ բար-
կանալէն առաջ եկեր էին: Աիրակի-
ու տօն օրեր պատարագը տեսնե-
լէն ետքը երբօր կ'ուզէր քիչ մը
զուարճանալ՝ կ'ելլէր Թամիզ գե-
տին եղերքը ժուռ գալով իր ընտա-
նեացը վրայ կը մտածէր, ու սիրտը
բացուելով յոյս կ'առնէր օր մը նո-
րէն զանոնք տեսնելու:

Շատ անգամ իրեն եղբօրը հա-
մար ալ մէկուն մէկալին կը հարցը-
նէր, բայց իր զիտցածէն 'ի զատ
նոր բան մը չէր լսեր:

ԳԼՈՒԽ Թ.

Ուրախալի լուր մը:

Իրլանտայի խրճիթը կարծես թէ Աստուծոյ ու մարդկանց երեսէն ընկեր էր: Եսթեր առանց դաւազանի չէր կրնար սրկէ հոն երթալ. Վարդուհին ալ մամտութէն օրերով անկողին ընկաւ. իսկ Եւփիմէն իր մայրն ու մամը հոգալու համար անգագար կ'աշխատէր, ու անանկով ալ խեղճը ամէն բանի չէր կրնար հասնիլ: Այսպէսով իրենց օրերը տրտմութեամբ կ'անցընէին. ինչ պաշար որ ունէին՝ լմըննալու վրայ էր, Եսթերին պահածու ստակէն ալ հազիւ թէ քանի մը փող մնացեր էր:

Մէկ առաւօտ մը Եւփիմէն կանուխ մօրը անկողնին քովը դնաց՝

որ հարցընէ թէ գիշերը ինչպէս
անցուցեր էր: Ինչո՞ւ ելար Եւփի-
մէ, ըսաւ մայրը. ինչ բանի համար
այսչափ կանուխ ելեր ես անկող-
նէդ»: — «Նայէ մայրիկ, ըսաւ աղ-
ջիկը, նայէ ինչպէս արևուն ճա-
ռագայթները դիմացի լեռանը վը-
րայ զարկեր են. հայրս ինծի ըսեր
էր թէ ասիկայ աղէկ օրուան նշան
է»: — «Ո՛ւր էր թէ այնպէս բան
մը ըլլար, ըսաւ մայրը. մենք ին-
չուան հիմա նեղութեան համբերե-
ցինք, ասկէ ետքը Աստուած կա-
մենայ նէ՛ երջանիկ օրեր ալ կը
տեսնենք: Գնա՛ զաւակս, հագուէ
ու վերջը եկու որ մէկտեղ աղօթք-
նիս ընենք, որպէս զի Աստուած
մեզի ողորմի»: Եւփիմէն գնաց հա-
գուեցաւ, ետքը եկաւ. աղօթքը լը-
մընցընելէն ետե սենեակը աւլեց
չտկրտեց, ամէն բան տեղաւորեց,
ետքը գնաց մօրը հարցուց թէ ու-
րիշ ինչ բան կայ ընելու: «Քեղ
տեսնեմ, ըսաւ մայրը, կուժը առ
ու գնա՛ գետէն պաղ ջուր մը բեր.

բայց նայէ որ մէջը չիյնաս »: Եւ
փիմէն առաւ կուծն ու դնաց:

Մայիս ամսուն աղուոր առաւօտ,
ներէն մէկը ըլլալով՝ ծառերը նոր
ծլած կանաչցած էին. թռչնիկները
իրենց անոյշ երգերովը արշալոյսը
կը բարևէին. կապուտ ճերմակ
մանր ծաղկրներէն անուշ հոտ մը
կը բուրէր, դաշտին երեսը ցրուած
տեսակ տեսակ ծաղկրներուն գոյ-
ները մարդուս աչքը կ'առնէին,
վրանին իջած առաւօտեան ցօղին
կաթիլներն ալ արևուն ճառագայթ-
ներէն մարդրտի պէս կը փալփլէին:
Եւ փիմէն աս գեղեցկութիւնները
տեսներով կը զմայլէր. « Աս ինչ
աղուոր թռչուններ են, կ'ըսէր ինք-
նիրեն, աս ինչ սիրուն ծաղկրներ
են որ մարդուս սիրտը ուրախու-
թեամբ կը լեցընեն. մե՛ղք որ միայն
մեր խեղճ տնակը տրտմութեան
մէջ թաղուած կեցեր է: Ո՛վ ողոր-
մած Աստուած, դուն որ անշունչ
արարածներուդ կեանքը կը պա-
հես, մեզի ալ ողորմէ, առողջու-

Թիւն տուր մօրս, մխիթարէ մեծ
մայրս, օր մը առաջ դարձու բեր
իմ հայրս, և շնորհք տուր մեզի որ
բոլոր սրտանց գրեզ սիրենք »:

Եւփիմէն այսպէս սրտանց հա-
ռաչանքներ ըրած ատենը՝ մէյմըն
ալ տերեւներու խշրտոց մը լսեց.
դարձաւ նայեցաւ, աղջիկ մը տե-
սաւ որ կ'ըսէր իրեն. « Խեղճ տղայ,
կարծեմ թէ վախցուցի գրեզ. մի
վախնար. ես լսեցի քու աղօթքը
նեղ. ո՞վ ես դուն, տունդ ո՞ր է »:
Եւփիմէն աս խօսքերէս սիրտ առ-
նելով: « Իմ անունս Եւփիմէ է, ը-
սաւ, Իրլանտայի տնակը կը նըս-
տինք, շատ դժբաղդութեան մէջ
ենք. հայրս ու հօրեղբայրս չեմ գի-
տեր ո՞ր գացին. մայրս հիւանդ,
մամս ալ հալորած, տունը ինձմէ
դատ մարդ չկայ որ անոնց համար
աշխատի »: — Զիս ձեր տունը կը
տանիս, ըսաւ աղջիկը. ես մօրդ
հետ խօսիմ, կարելի է նէ ձեզի
ծառայութիւն մը ընեմ »: — « Ին-
չո՞ւ չէ, ըսաւ Եւփիմէն. բայց նախ

երթամ սափորս լեցընեմ ու դամ» :
— Տուր ինձի սափորդ՝ ես կը լեցը-
նեմ» ըսաւ, առաւ սափորը գնաց
լեցուց, ու Եւփիմէին հետ գնա-
ցին ինչուան խորճիթը: Ներս մտա-
ծին պէս տեսաւ որ Եսթեր տըր-
տում տխուր Վարդուհիին անկող-
նին քովը նստեր է. բարե տուաւ,
նստաւ անոնց քով, իրենց ալ ի-
մացուց իր միտքը: « Գունն ո՞վ ես
որդեակ, ըսաւ Եսթեր»: — « Ձե-
զի պէս դժբաղդին մէկն ալ ես եմ,
ըսաւ Մարիամը: Երկու տարի կայ
որ ծնրդքս մեռան, հօրեղբայրս զիս
իւր քովը առաւ որ իր ոչխարները
արածեմ. չեմ գիտեր ինչպէս ե-
ղաւ որ աս օրերս մէկ ոչխար մը
կորսուեցաւ, անոր համար հօրեղ-
բայրս ալ զիս վաւրնտեց: Բոլոր գի-
շերը անտառին մէջ անցուցի, աս
առաւօտ Եւփիմէին աղօթք ընելը
լսելով՝ միտքս դրի որ դամ ձեր
քովը աչխատիմ»: Եսթերը քիչ մը
ատեն մտածեց թէ ինչ ընէ. ետքը
Մարիամին ձեռքէն բռնելով ըսաւ.

« Աստուած դրկեց դքեզ, սիրելի զաւակս, կրնաս մեր քովը կենալ. իրաւցընէ թէպէտ մենք ալ շատ աղքատ ենք, բայց Աստուած մեզի կ'օգնէ. երեսի վրայ մնացած որք մը պարտըկելը Աստուծոյ հաճոյ դործք մըն է: Հոս մեր քովը կեցիր, քեզի ամենեին բան չսպասիր »:

Մարիամը շուտ մը սկսաւ իր գործունէութիւնը ցուցընել. առաջ սկսաւ հիւանդները հոգալ, քանի մը տեսակ խոտեր խաշելով՝ Վարդուհին խըմցուց. անով խեղճը քիչ մը աչքը բացաւ, և քանի մը օրուան մէջ յայտնի տեսնուեցաւ Աստուծոյ նախախնամութիւնը ան տանը վրայ: Վարդուհին կամաց կամաց վրայ եկաւ, ու տասներհինգ օրէն բոլորովին առողջանալով՝ Մարիամին հետ սկսան արտերը մշակել, ողջ մնացած կովերուն ու ոչխարներուն վրայ հոգ տանիլ, պանիր շինել ու ծախել. այսպէսով կամաց կամաց նորէն ամէն

բան տեղաւորեցին ու կարգի դրին։
Մարիամը թռչուններու ցանց շինելուն կերպը գիտնալով՝ քանի մը հատ շինեց, անով շատ մը թռչուն կը բռնէր, կէսը կերակուրի կը գործածէին, կէսն ալ մօտ եղած գեղերը կը տանէին ու կը ծախէին։

Էսթեր տեսնելով Մարիամին աշխատութեամբը առաջ եկած յաջողութիւնները, շատ անգամ արցունքով լեցուած աչուրները երկինք կը վերցընէր ու շնորհակալ կ'ըլլար Աստուծոյ՝ որ այնպիսի օգնական մը զրկեց իրենց։ « Չեմ գիտեր ինչ բանի համար սա շնորհքիս արժանի եղայ, կ'ըսէր ինքն իրեն, ան աղջկան հետ Աստուծոյ օրհնութիւնն ալ մեր տնակը մը տաւ։ Ի՞նչ կերպով պիտի կարենամ երախտագէտ ըլլալ իրեն մեզի համար ըրածներուն, իրեն ճառայութեանցը ինչպէս հատուցմունք պիտի ընեմ։ Ա՛հ, Եդուարդս ողջ ըլլար, ու օր մը առաջ դարնէ . . . »

Անձրևոտ օր մը Մարիամը նրստաւ՝ ուռկան մը հիւսեց, որ լճին մէջ կը ձգէր ու քիչ ատենուան մէջ չատ ձուկ կը բռնէր. ուրիշ անգամ՝ Եգուարդն ալ ըրեր էր նոյն բանը, բայց ասոր շինածը տարբեր էր. բռնած ձուկերէն մէկ քանին կ'աղէր, մնացածն ալ կ'եփէին ու կ'ուտէին: Եսթեր տեսնելով որ Մարիամին շինած ցանցովը չատ ձուկ կը բռնուի, օր մը ըսաւ անոր. « Մտքէս կ'անցնի որ աս ձկները կրնաք Պրէյ քաղաքը տանիլ ու ծախել, անկէ եկած ստակովը մէկ քանի հարկաւոր բաներ գնել »: — « Թէ որ ինձի հրաման տաս նէ, ըսաւ Մարիամը, վաղը չէ մէկալ օր երթամ՝ մէյմը աս բանս փորձեմ. Թէ որ աւելի օգուտ է նէ՛ առաջ տանինք աս բանը »: Եսթեր քաղաքը երթալու խօսքը լսելուն պէս խռովեցաւ. վասն զի մէկէն միտքը ընկաւ իր սիրելի դաւակը, որ քաղաք երթալով՝ մէյմըն ալ ետ չդարձաւ. Մարիամին ալ բան մը հան-

դիպի նէ՛ ես ի՞նչ պիտի ընեմ՝ կ'ըսէր. բայց վերջը յոյսը Աստուծոյ վրայ դնելով հաւանեցաւ: Մարիամը շատ մը ձկներ ու թռչուններ առաւ, ելաւ քաղաքը գնաց: Եսթերը կրկին կրկին ապրսպրեց իրեն որ շատ չուշանայ, շուտով դառնայ, իր կողմանէ ալ բարետանի ան վաճառականին՝ որուն ձեռքովը ատեն մը Եգուարդը ամէն ամիս ստակները կը դրկէր իրեն:

Իրիկուան դէմ Մարիամը ուրախութեամբ լեցուած տուն դարձաւ: «Շատ ուրախալի լուրեր բերի ձեզի, ըսաւ. մեզի հարկաւոր եղածներէն ալ քանի մը բան գնացի: Չկները, թռչուններն ու կարագը աղէկ գնով առնող առնողի եղան... Եգուարդէն ալ թուղթ մը կայ»: — «Ի՞նչ կ'ըսես, կանչեց Եսթեր, դեռ զաւակս ո՞ղջ է. փա՛նք քեզ Աստուած: Վարդուհի, բայց կարգանայինք սա թուղթը»: Վարդուհին թուղթը բացաւ, Մարիամն

ալ սեղանին վրայ ստակով լեցուն
քսակ մը դրաւ. իսկ Եսթեր ստրկին
վրայ ալ չնայեցաւ, խելքը միտքը
Եդուարդէն եկած նամակին վրան
էր. Վարդուհին ալ բարձր ձայնով
սկսաւ կարդալ.

« Սիրելի մայր իմ,

« Աս նամակս կը դրեմ հրաման
քիչ Սպանիայէն, մեր բանակը հի-
մա Սարակոսա քաղաքին քովերն
է: Շատ կը փափաքէի որ Տըսսինէն
ելլելու ատենս ձեզի թուղթ մը դը-
րեմ, բայց շուտով ճամբայ ելլե-
լուս համար չկրցայ: Իմ առջի զօ-
րապետս որ Ռիքթոն կ'ըսուէր՝ հրա-
ժարեցաւ, թողուց բանակը Լոն-
տրա գնաց. ես ալ ջանացի անոր
հետ աս նամակս ու քիչ մը ստակ
ձեզի դրկելու: Հիմակուան իմ զօ-
րապետս Լամպէր կ'ըսուի. ասի-
կայ ան զօրապետն է որուն կեան-
քը անգամ մը առաքինի հայրս ա-
ղատեր էր Տըսսինի նաւահանգըս:

տին մէջ: Աս զօրապետար իմ վրաս
մեծ սէր ու հոգ ունի, այնպէս որ
ձեզի դրկելու վեց լիրէ սթերլինիս
վրայ տասնըչորս լիրէ սթերլին ալ
իր կողմանէ աւելցուց. ուստի հի-
մա բոլորը մէկէն քսան լիրէ սթեր-
լին պիտի առնէք Պրէյ քաղքին վա-
ճառականէն: Իմ բաժնուելէս ետ-
քը ձեզի համար շատ տրցունք թա-
փեցի. գիշեր ցորեկ խելքս միտքս
ձեր վրայ է: Շատ անգամ Աստու-
ծոյ աղօթք կ'ընեմ որ ձեզի երկայն
կեանք տայ, որպէս զի նորէն գամ
ու զձեզ ողջ առողջ տեսնեմ: Զիս
որ հարցընէք, փառք Աստուծոյ,
ողջ առողջ եմ. թէպէտ շատ ան-
գամ տեսայ ընկերներուս մեռնիլը,
բայց Աստուած ինչուան հիմա իմ
կեանքս պահեց. և կը յուսամ որ
ձեր աղօթքովը ինչուան ետքն ալ
կը պահէ: Ամէն գլխաւորներս վը-
րաս գուլթ ունին, ընկերներս ալ
շատ սիրով կը վարուին հետս: Աս
իմ դառն կեանքիս մէջ մէկ հա-
տիկ մխիթարանքս ան է՝ որ եղ-

բայրս ազատեցի, ինքը ինձմէ աւելի կրնայ ձեզի օգնել, պատերազմի մէջ մեռնիմ նէ ալ՝ հանգիստ սրտով կը մեռնիմ, ըսելով թէ եղբայրս ձեր վրայ հոգ կը տանի»:

Երբ աս կտորը կարդաց՝ Վարդուհիին սիրտը ելաւ, աչուրները լեցուեցան, կարդալը առաջ չկըրցաւ տանիլ. Եսթերին աչուրներէն ալ աղբիւրի պէս արցունք կը վաղէր... Քանի մը վայրկեան այսպէս կենալէն ետքը, Վարդուհին նորէն սկսաւ նամակը կարդալ. «Աստուծով կը յուսամ որ եթէ դառնամ իմ հայրենիքս, դձեղ ամէնքդ ալ երջանիկ ու ողջ առողջ կը դռնեմ. ան ատեն պիտի ըսեմ իմ եղբօրս. Սպրի՛ս Լեոն, իրաւ ես քու տեղդ պատերազմեցայ, բայց դուն ալ կտորըծութեամբ աշխատերես մայրերնիս աղէկ հոգալու համար: Ես որչափ կարելի է կը ջանամ որ շուտով ազատութեանս հրամանը առնեմ, ու ժամ մը առաջ ձեր քովը դառնամ: Հիմկու-

հիմա ընդունէ մայրիկ, իմ բարևս.
Իմ կողմանէս ալ շատ շատ բարև
ըրէ սիրելի եղբօրս, մեր հարսին
Վարդուհինն ու պղտի Նւփիմէին՝
որ կարծեմ թէ հիմա մեծցած պի-
տի ըլլայ: Արօտով կը փափաքիմ
քու օրհնութեանդ, և կը մնամ,

Հարազատ որդիդ Եղուարդ:

Աս նամակս ամենուն սրտին մեծ
ուրախութիւն եղաւ: Եսթեր ձեռ-
քը առաւ ու մասունքի պէս կը
պազնէր իր սիրելի զակին բա-
րևագիրը. կարծես թէ ամէն ցա-
ւերը մոռցաւ՝ երբոր լսեց իր սիրե-
լի Եղուարդին ողջ առողջ ըլլալը:
Առջի բերան Եղուարդին զրկած
ստրկին վրայ ուշադրութիւն չէր
ըրած. բայց երբոր Մարիամը քսա-
կը ձեռքը տուաւ, Եսթեր աչուրնե-
րը դէպ ՚ի երկինք վերցուց ու կան-
չեց. « Տեսէք սա տղուն բարեւոր-
տութիւնը. իր բերնին հացը կը
կտրէ, որ մայրը թշուառութենէ ա-

զատէ, այսպիսի զաւակ ուր տես-
նուած է: Ա՛րչափ մարդիկ կան որ
իրենց եկամուտէն աւելի ծախք
կ'ընեն, ասիկայ իր մօրմէն զատ ու-
րիչ բան չհոգար: Ա՛հ, երբ պիտի
տեսնեմ սիրուն զաւակս, անտա-
րակոյս պիտի տայ ինծի Աստուած
աս շնորհքս, յուսամ որ սուրբ Աս-
տուածամօրը խնամքը վրան կ'ըլ-
լայ, թէպէտ և ինքը իր աղէկու-
թեամբը իմ աղօթքիս ալ կարօտ
չէ »:

Այսպէս ան դառն փորձանքնե-
րէն ետքը որ աս խեղճերը երկայն
ատեն սիրով քաշեցին, Աստուած
իր ողորմութեան դուռը բացաւ, ու
գթած աչքովը նայեցաւ անոնց վը-
րայ: Եդուարդին զրկած ստակովը
իրենց վերջի աղքատութենէն ա-
զատեցան: Աարդուհին տեսնելով
որ ախոռին մէջը տեղ ունին, մէկ
կով մը ու վեց ոչխար ալ գնեց,
չատ մը հաւ առաւ, որպէս զի ծա-
խելու վառեակ ու հաւկիթ շատ ու-
նենան: Նոր ուռկան մըն ալ շինեց

ու լճին մէկ ուրիշ կողմը դրաւ, որ
րով գրեթէ ամէն օր առատ ձուկ
կը բռնուէր: Արդուհին ու Մա-
րիամը ամէն շաբաթ Պրէյ քաղքին
վաճառանոցը կ'երթային, և ամէն
անգամ աղէկ սառկով կը ծախէին
իրենց տարած բաները:

Եսթերն ու Արդուհին Մարիա-
մը այնպէս կը սիրէին՝ որ իրենց
ղաւկին պէս կը նայէին անոր վրայ:
Կարդալն ու գրելը ինքը սորվեցուց
Եւփիմէին. ան ալ այնպէս շուտով
ու աղէկ կը սորվէր որ ամէնքը կը
ղարմանային. այնպէս ալ քաղցր
բնութիւն մը ունէր որ իրեն մա-
մուն ու մօրը ցաւերը կ'անուշը-
նէր, և իրեն ծնողացը առաքինու-
թիւններէն բարի օրինակ առնելով՝
անոնց նմանելու կը ջանար:

ԳԼՈՒԽ Ժ

Հաւատարմութեան աղուոր օրինակ մը:

Աւոնը պատուական քահանայներու ձեռքին տակը բարեպաշտութեան ճամբուն մէջ օրօրէ առաջ երթալու վրայ էր, անանկ որ բոլորովին նոր մարդ դարձաւ, ու կարծես թէ առջի Աւոնը չէր: Ընկերները տեսնելով որ անիկայ իրենց անհամ կատակներուն ամենեւին ականջ չէր կախեր, ալ դադրեցան զինքը ծաղր ընելէն. մանաւանդ որ իշխաններն ալ տեսնելով անոր քարի վարքը, զինքը թամիզին քովերը աշխատող ամէն նաւավարներուն վրայ վերակացու դրեր էին. իրեն հետ աւելի քաղցրութեամբ կը վարուէին, ու շատ անգամ աւելի մեծ պաշտօններն ալ իրեն կը յանձնէին:

Օր մը վաճառականի նաւ մը հա-
սաւ, մէջը շատ սուղ ապրանքներ
րով ու արեւելեան Հնդկաստանի
վաճառքներով: Նաւավարներուն
հրաման ելաւ որ ան նաւուն ապ-
րանքները դուրս հանեն. Լեոն ա-
նոնց հետ քանի մը օր աշխատելով
նաւը պարպեցին, այնպէս որ քա-
նի մը անշահ նիւթերէն զատ՝ բան
չմնաց մէջը: Լեոնը երբոր անոնք
ալ ժողովրտելու հետ էր, մէյմըն ալ
նաւուն մէկ անկիւնը յարդերուն
տակը պահարան մը տեսաւ, բա-
ցաւ նայեցաւ որ հարիւր հազար
Ֆրանքնոց դրամաթղթէն աւելի
կար մէջը: Աս բանիս վրայ զարմա-
ցած՝ պահարանը ծոցը դրաւ, շուտ
մը նաւահանգստին գլխաւորին գը-
նաց: Ասիկայ առաջ գործաւորնե-
րուն վարձքը տալու հետ ըլլալով՝
Լեոնին ուշ չդրաւ. վերջը հարցուց
անոր թէ « Ի՞նչ կ'ուզես »: — « Նա-
ւուն տէրը կը փնտռեմ ըսաւ Լեոն,
խօսք մը ունիմ իրեն զուրցելու »:
Գլխաւորը անոր միտքը չիմանալով

չելսելով ըսաւ իրեն թէ « Ի՞նչ բան
ունիս անոր հետ. ի՞նչ, կը վախնաս
որ քու աւուրչէքդ չըտար »: — Պա-
րոն, գիտցիր որ ես հասկըցւած
մարդդ չեմ, ըսաւ Ղևոն. ես մէկ
քանի ստակ առնելու համար չեմ
եկած, հապա իմ քրիստոնէական
պարտքս վճարելու համար ». աս ը-
սելով հանեց ծոցէն պահարանը և
ցցուց անոր: Մարդը աս խօսքերս
լսելով ապշեցաւ մնաց. պահարա-
նը ձեռք առաւ ու բացաւ, և Ղևո-
նին անմեղութիւնը տեսնելով թո-
ղութիւն ուզեց իրմէ: « Գու արդար
մարդ ես եղեր, ըսաւ անոր, կը
ցաւ իմ որ քեզի հետ այնպէս խըս-
տութեամբ խօսեցայ: Գիտես ի՞նչ
ցաւերէ աղատեցիր խեղճ նաւա-
պետը. անիկայ կարծէր թէ ուրիշ
տեղ կորսընցուցեր է իրեն պահա-
րանը. ամենեւին մտքէն չէր անցու-
ցած որ կարելի է նաւուն մէջ թո-
ղուցած ըլլայ. թէ որ դու գտած
չըլլայիր նէ՛ ուրիշ ո՞վ պիտի գտնէր
արդեօք: Ա՛ն աս պահարանը ու

չուա մը նաւապետին ետեւէն վազէ » :

Աւոնը նաւապետին ետեւէն ընկաւ ու վազելով դէպ'ի անոր տունը գնաց, բայց զինքը հոն չգտաւ. հարցուց ծառային թէ ո՛ւր է տէրը: Ծառան առաւ զինքը՝ դիմացի խահուէի խանութը տարաւ ու իր տիրոջը առջևը հանեց, որ խանութին մէկ անկիւնը նստեր՝ ձեռքն ալ լրագիր մը բռնած ծխախոտ կը քաշէր: Երեսին գոյնը տրամութենէն պատ կտրեր էր, և ատեն ատեն իր կեանքէն ձանձրացած մարդու մը պէս կը հառաչէր: Աւոն բարև տուաւ ու հարցուց անոր թէ Յաղթական ըսուած նաւուն նաւապետը ի՞նքն է թէ չէ: — « Ես եմ, ինչ կ'ուզես », ըսաւ նաւապետը տկար ձայնով մը: Աւոն հանեց ծոցէն պահարանը ու ցուցընելով իրեն ըսաւ. « Կը ձանչնաս աս պահարանը, երկու ժամ առաջ նաւուն մէկ անկիւնէն գտայ »: — « Փա՛նք քեզ Աստուած, աս իմ պահարանս է »

կանչեց նաւապետը զարմանալով .
մէկէն երեսը զուարթացաւ, ու ա-
չուրները սկսան փալիլիլ: Շուտ մը
բացաւ պահարանը, տեսաւ որ բան
չէր պակասած մէջէն: « Դու ո՞վ ես,
բարեկամ, ըսաւ Աւոնին, անունդ
ի՞նչ է: Դուն չըլլայիր նէ՛ . քիչ մնաց
բոլորովին պիտի յուսահատէի »:

« Անունս Աւոն է, ըսաւ նաւա-
վարը. հօրս անունը Գաստոն » —
« Ուրեմն ինչ փոխարէն կ'ուզես
բարեկամ. ինչ կրնամ ընել քեզի,
զրուցէ՛. ես պատրաստ եմ ինչ որ
ուզես նէ քեզի տալու »: — « Պա-
րոն, ես քեզմէ ուրիշ խնդրելիք
չունիմ. ինծի բաւական վարձք է
որ դժբաղդ մարդու մը կեանքը ա-
զատեցի »: — Ուրեմն ես ալ հիմա
հետդ նաւահանգիստը կուգամ, ը-
սաւ նաւապետը, որպէս զի աս ա-
ռաքինական գործքդ ամենուն յայտ-
նի ընեմ. բայց նախ կ'ուզեմ որ
քու կենդանութեանդ մէկ գինի մը
խմենք: Աեցիր հոս, ես ուշանալուդ
պատճառը մեծերուդ կ'իմացընեմ »:

Լեոն չէր ուզեր նաւապետին
քովը ուշանալ. անիկայ շուտ մը
Քաղղիայի աղէկ գինի բերել տուաւ.
Լեոն առջի բերան չուզեց խմել.
Բայց վերջը տեսնելով որ անիկայ
չատ վրայ կուտայ ու կ'աղաչէ, ա-
ռաւ ու նաւապետին առողջութեա-
նը բարեմաղթութիւն ընելով խը-
մեց, ու երկայն ատեն մէկ մէկու-
հետ խօսեցան: Աս դիպուածս շուտ
մը խահուէի խանութին մէջ տա-
րածուեցաւ, ամէնքը կը վազէին ան
առաքինի նաւավարը տեսնելու:

Նաւապետը ելաւ խանութէն ու
Լեոնին հետ նաւահանգիստը գնա-
ցին: Երբոր մէկալ նաւավարները
իմացան իրենց ընկերոջը ըրած ա-
ռաքինութիւնը, չորս դին առին ու
ամէնքը մէկ բերան զինքը կը գո-
վէին: Նաւապետը մէկուն մէկալին
բերնէն Լեոնին ուրիշ առաքինու-
թիւններն ալ լսելով՝ նորէն վրայ
կուտար որ գոնէ ընծայի տեղ առ-
նէ տալու ստակը. բայց վեհանձն
նաւավարը նորէն յանձն չառաւ:

« Առ առ, կըսէին մէկալնոնք. ո՛վ
գիտէ կարելի է թէ մէյմըն ալ ա-
սանկ բաղդի չես հանդիպիր. քսա-
նըհինգ լիրէ սթէրլինը քիչ բան
չէ »: Առն ամենեին մտիկ չըրաւ,
մնաս բարով ըսաւ նաւապետին ու
ելաւ գնաց:

Երկրորդ օրը նաւապետը եկաւ,
և աղուոր ոսկիէ ժամացոյց մը ու
երկու ալ արծրթէ տուփ տուաւ ա-
նոր, ու ըսաւ. « Առ ասոնք բարե-
կամ ու յիշելիքի պէս պահէ, և
քանի որ գործածես նէ՝ միտքդ բեր
ըրած բարի գործքդ: Աս ժամա-
ցոյցը խնս է, աս տուփերն ալ ըն-
կերոջս է որ շատ կը փափաքի ըզ-
քեզ տեսնելու որ խմ կեանքս ա-
զատեցիր: Գու խմ տունս գիտես,
երբօր պարապ ըլլաս՝ հոն եկու
տեսնուինք. ու երբոր կարօտու-
թիւն մը ունենաս նէ՝ ինձի վաղէ,
ապահով եղիր որ ձեռքէս եկածին
չափ քեզի կ'օգնեմ: Միտքս դրեր
էի որ ասկէ ետքը հեռու տեղուանք
ճամբորդութիւն չնեմ և քիչ մնաց

որ ճակատիս քրտինքովը վաստը,
կածս բոլոր պիտի կորսուենցընէի,
ու տունս տեղս թշուառութեան
մէջ պիտի ձգէի. շնորհակալ եմ
քեզի որ աս փորձանքներուս դէմն
առիր ու զմեզ ալ ազատեցիր »: —
« Ինծի շնորհակալ մ'ըլլար, պա-
րոն, հապա Սասունոյ փառք տուր՝
որ զիս դրդեց իմ քրիստոնէական
պարտքս կատարելու, ըսաւ Աւո-
նը »:

Աւոնին աս բարի գործքը Աոնտ-
րայի լրագիրներուն մէջ գովես-
տով տպուեցաւ, ու ամէնքը մեծ
համարմունք առին ան խեղճ նա-
ւավարին վրայ:

Գիմացի կիրակին Աւոն, ինչպէս
որ սովորութիւն ըրեր էր, գնաց
պարտէզին մէջի մատուռը սլատա-
րագ լսելու: Ժամը լմրննալէն ետքը
ան քահանան որ առջի անգամուն
իրեն հանդիպեր էր՝ քովը եկաւ,
բարև տուաւ ու թեէն բռնեց տա-
րաւ զինքը ծառերուն տակի լայն
ճամբուն մէջ, ծոցէն լրագիր մը

հանեց, հարցուց Լևոնին թէ արդեօք Լոնտրայի նաւավարներուն մէջ իր անունովը ուրիշ իրլանտացի ալ կայ թէ չէ: « Չեմ կարծեր որ ըլլայ, ըսաւ Լևոն »: — « Ուրեմն դո՛ւն է իր անցեալ երեքշաբթի ան պահարանը գտնողը, որուն մէջ հարիւր հազար ֆրանքնոց թղթէն աւելի կայ եղեր, և շուտ մը կորսունցընող նաւապետին ձեռքը հասցընելէն ետքը փոխարէն մըն ալ չես ուզած առնել »: Լևոնը առանց պատասխան տալու ժպտեցաւ: — « Երնե՛կ ինձի, ըսաւ ծերը, որ հոգևոր որդւոցս մէջ այսպիսի առաքինի մարդ կայ եղեր. ապրի՛ս որդեակ. աս բանիս մէջ քու ճշմարիտ քրիստոնեայ ըլլալդ ցցուցեր ես. գիտեմ որ դուն ալ աղքատ ես, բայց աղքատութիւնը աւելի ընտրեր ես քան թէ անիրաւութիւնը: Ան օրէն ետքը նաւապետը նորէն տեսար թէ չէ »: — Հրամեր ես, երէկ ալ տեսնուեցանք, ու աս ոսկիէ ժամացոյցն ու արծաթ տու-

փերն ալ ինծի տուաւ՝ ապրսպրե-
լով որ ստէպ իրեն տունը երթամ,
բայց դեռ յարմար ժամանակ մը
չունեցայ. միտքս դրեր եմ որ աս
իրիկուն երթամ »: — Ս,յնպէս է
որդեակ, երբեմն երբեմն զինքը
տեսնելու երթաս նէ գէշ չըլլար.
օր մը չէ նէ օր մը օգտակար կրնայ
ըլլալ քեզի: Երբոր իր քովէն ելլես
նէ՛ հոս եկու, քանի մը բան ունիմ
քեզի գրուցելու »:

Լեոն ելաւ գնաց նաւապետին
տունը, որ ամենայն սիրով ընդու-
նեցաւ զինքը, և ընկերոջը գիմացն
ալ հանեց իր ազատիչը. ետքը նա-
խաճաշիկ բերել տուաւ, ու Լեոնին
նորէն նորէն ապրսպրեց որ ամէն
կիրակի զանց չընէ գայ: Լեոն նա-
խաճաշիկ ընելէն ետքը ելաւ գնաց
քահանային քովը, որ իրեն գալուն
կրսպասէր: Պատուական ծերը ի-
րեն քիչ մը խրատ խօսելէն ետքը՝
հանեց տուաւ անոր Թովմայի Գեմ-
բացոյ գիրքը, ապսպրելով որ եր-
բեմն երբեմն անկէ մէյմէկ գլուխ

կարդայ: Աւոն քահանային ձեռքը պագնելով առաւ ան գիրքը՝ որ իրեն համար գանձ կ'արժէր: Տուն հասաւ չհասաւ, սկսաւ կարդալ ու մտածել հետագայ կտորը. «Նրբեմն երբեմն տրամութիւն ունենալը մեզի օգտակար է. վասն զինեղութիւնը մարդուս կը յիշեցընէ որ արսորանաց մէջ է, ու իր յոյսը աս անցաւոր աշխարքիս բաներուն վրայ պիտի չդնէ »: Աւոն շատ զարմացաւ աս խօսքերուս վրայ, և առաջագրեց որ ամէն իրիկուն պառկելէն առաջ մէյմէկ գլուխ կարդայ ան գրքէն:

Ան գիրքը կարդալով նոր նոր առաքինութիւններով զարդարուեցաւ. զԱստուած սիրելուն, աշխարհքէ հեռանալուն, ու ինքզինքը բոլորովին ուրանալուն կերպը սորվեցաւ: Շատ անգամ յոգնած դարած ու հոգին բերանը եկած տուն դառնալով քիչ մը հանգչելէն ետքը՝ կը ջանար մէկ գլուխ մը ան գրքէն կարդալ, որ իրեն զուար-

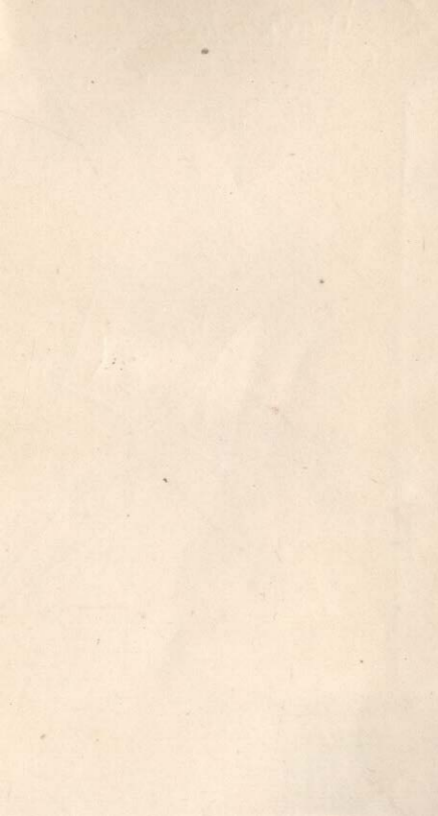
ճութիւն մը դարձեր էր: Չէր գիտեր թէ ինչ կերպով երախտագէտ ըլլայ ան պատուական քահանային, որ իրեն ցցուցեր էր խաղաղութեան ու մխիթարութեան ճամբան: Աւոն շատ անգամ հիմա կուան կեանքը Խրլանտայի տնակին մէջ անցուցած կենացը հետ կը բաղդատէր. և թէպէտ առանց սիրտը ելլելու չէր կրնար մտածել հայրենեացը վրայ, բայց իրեն կ'երևնար թէ հիմա ուրիշ ատեններէն աւելի երջանիկ էր, քանի որ իր գէշ բնութիւնները թողուցած՝ Աստուծոյ հետ հաշտուած էր: Խըղճմտանքին հանգստութիւնը՝ մարմնոյն անհանգստութեան տեղը կը բռնէր. և իրեն քաշելու վիշտերը բան մը չէին երևնար՝ քանի որ կը մտածէր ան մեծամեծ տանջանքներն որ հարկաւ պիտի քաշէր՝ թէ որ իրեն մոլութեանցը գերի մընար: Միայն քանի որ իրեն մինակութիւնը կը տեսնէր սիրտը շատ կը կոտորէր. բայց ան ատենն ալ

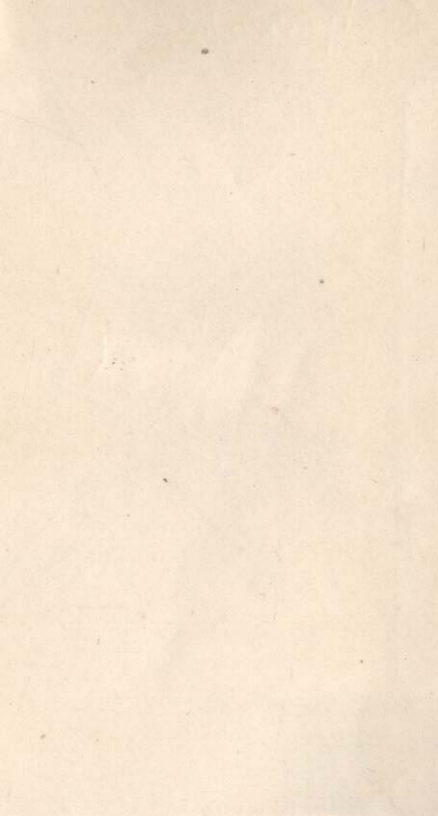
Յիսուսի խաչին վրայ քաջած համբերութիւնը կը մտածէր ու կ'ըսէր.
« Քրիստոս տէրն մեր մեռնելէն վերջը յարութիւն առաւ, կարելի է թէ ինծի ալ կ'ողորմի որ այսչափ փորձանքներէն ետեւ երջանկութիւնս նորէն գտնեմ. կը յուսամ որ օր մը զանոնք նորէն տեսնեմ և պատմեմ անոնց Աստուծոյ իմ վերաս ցցուցած հրաշքները »: Ամէն իրիկուն ասանկ բարի մտածութեամբ քուն կ'ըլլար. առաւօտն ալ կանուխ կ'ելլէր, նոր համբերութեամբ մը իր բանին գործքին ձեռք կը զարնէր, և օրէ օր Աստուծոյ ողորմութեանը կը սպասէր:

ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՏՈՐԻՆ ՎԵՐՋԸ

ՅԱՆԿ ԳԼԽՈՑ

ԳԼ. Ա. Ծնողաց պարտքը . . .	7
ԳԼ. Բ. Ընկերսիրութիւն . . .	15
ԳԼ. Գ. Երկու եղբարք . . .	27
ԳԼ. Դ. Եղբայրսիրութիւն . . .	36
ԳԼ. Ե. Բարի զուակ . . .	40
ԳԼ. Զ. Անխոհեմութեան ու բարկու- թեան գէշ հետեանքները	57
ԳԼ. Ե. Եղուարդին քաջութիւնը	66
ԳԼ. Ը. Մարդուս երջանկութե պատ- ճառը իր բարի վարքն է .	74
ԳԼ. Թ. Ուրախալի լուր մը . . .	83
ԳԼ. Ժ. Հաւատարմութեան աղուոր օրինակ մը	98

24775